

**T.C.**  
**İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ**  
**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**  
**AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**  
**AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**EVLİ ÇİFTLERDE ANNE BABA KABUL VE RED**  
**ALGISININ EVLİLİKTE YETKİNLİK BEKLENTİSİNE**  
**ETKİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Nihal TAK VELİOĞLU**

**İstanbul**  
**Mayıs-2023**

**T.C.**  
**İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ**  
**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**  
**AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**  
**AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**EVLİ ÇİFTLERDE ANNE BABA KABUL VE RED ALGISININ**  
**EVLİLİKTE YETKİNLİK BEKLENTİSİNE ETKİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Nihal TAK VELİOĞLU**

**Tez Danışmanı**  
**Prof. Dr. Ayşin SATAN**

**İstanbul**  
**Mayıs-2023**

## TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman Prof. Dr. Ayşin SATAN

Üye Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ

Üye Doç. Dr. Esra TÖRE

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

## BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Evli Çiftlerde Anne Baba Kabul Ve Red Algısının Evlilikte Yetkinlik Beklentisine Etkisi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Nihal TAK VELİOĞLU

## ÖN SÖZ

Aile toplum ve bireyler için önemli bir mefhumdur. Aile içinde şüphesiz anne babanın çocuklarla iletişimi çocuğun kişilik oluşumuna, evlilik algısına olumlu ya da olumsuz katkı sağlar. Ve bu durum çocuğun ilerde evlilik yaşantısında eş ile ilişkisi yakın çevre ile ilişkisinde etkilidir. Burdan yola çıkarak araştırmada, anne-baba kabul red algısının evlilikte yetkinlik beklentisine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu tez çalışmasında gerek konu seçiminde gerek akademik yönden desteğini esirgemeyen değerli tez danışmanım saygıdeğer hocam Prof. Dr. Ayşin SATAN'a, tezimin savunma jürüsünde yer alan hocalarım Esra TÖRE ve Besra TAŞ'a, tez dönemimde her soruma cevap verip, beni motive eden sevgili ikizim Nihat TAK ve çok kıymetli eşi Ayşegül YABACI TAK'a, yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Fatih VELİOĞLU'na ve her alanda varlığı ile bana güç veren anneme, babama, kardeşlerime sonsuz teşekkür ederim.

**Nihal TAK VELİOĞLU**

**İstanbul-2023**

## ÖZET

# EVLİ ÇİFTLERDE ANNE BABA KABUL VE RED ALGISININ EVLİLİKTE YETKİNLİK BEKLENTİSİNE ETKİSİ

Nihal TAK VELİOĞLU

Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Tez danışmanı: Prof. Dr. Ayşin SATAN

Mayıs, 2023 - 83 Sayfa

Bu çalışmanın amacı evli çiftlerde anne baba kabul ve red algısının evlilikte yetkinlik beklentisine etkisini araştırmaktır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde yaşayan, evli, ilk çocuğu 6-12 yaş aralığında olan 210(%87.5)'u kadın, 30(%12.5)'u erkek toplamda 240 evli bireyler oluşturmaktadır. Elde edilen örneklem uygun örnekleme yöntemiyle oluşmuştur. Araştırmada veri toplama araçları olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ) - Yetişkin Kısa Formu”, “Evlilikte Yetkinlik Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde Shapiro Wilk testi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi, Dunn testi, Spearman Korelasyon analizi ve Lineer Regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda anne-baba kabul red algısının evlilikte yetkinliği istatistiksel açıdan anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Evli çiftlerin anne-baba kabul red algısının, katılımcıların bazı demografik özelliklerine (cinsiyet, algılanan sosyo-ekonomik düzey, eğitim durumları, evlilik kararlarını alma şekli, ilk çocuğunun yaşı) göre farklılaştığı saptanırken, buna karşın bazı demografik özelliklerine (evlilik süresi, kaçınıcı evlilik olduğu durumu, katılımcıların evlendikleri yaş, beraber yaşadığı aile büyüğü olup olmaması) göre ise farklılaşmadığı saptanmıştır. Evli çiftlerin evlilikte yetkinlik beklentisinin de katılımcıların bazı demografik özelliklerine (cinsiyet, algılanılan sosyo-ekonomik düzey, katılımcıların evlendikleri yaş, kaçınıcı evlilik olduğu durumu, evlilik kararlarını alma şekli) göre farklılaştığı saptanırken bazı demografik özelliklerine (evlilik süresi, eğitim durumu, ilk çocuğun yaşı, beraber yaşanan aile büyüğü olup olmaması) göre de farklılaşmadığı görülmüştür. Elde edilen araştırma bulguları çerçevesinde sonuçlar tartışılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Evlilik, Ebeveyn Kabul-Red Kuramı, Evlilikte Yetkinlik.

## ABSTRACT

# THE EFFECT OF ADULT PARENTAL ACCEPTANCE- REJECTION ON MARITAL SELF-EFFICACY SCALE IN MARRIED COUPLES

Nihal TAK VELİOĞLU

Master, Family Counseling and Education

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Ayşin SATAN

May, 2023 - 83 Pages

The aim in this study is to investigate the effect of perceived parental acceptance-rejection on expectancy on marital self-efficacy by married people. The relational screening model has been used as one of the quantitative research methods. The population consists of 240 persons living in İstanbul, 210 of them are women and 30 are men, all of them married and with their first-born offspring at ages 6 to 12. The obtained sample was formed by the simple random sampling method. In the research are “Personal Information Form”, “Adult Parental Acceptance - Rejection (EKRÖ)”, “Marital Self-efficacy Scale” were used and in the analysis of the data, Shapiro Wilk test, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis test, Dunn test, Spearman Correlation analysis and Linear Regression analysis were used. As a result of the research, it has been seen that the Adult Parental Acceptance - Rejection predicts competence in marriage statistically significantly. It has been found that while some demographic characteristics of the participants (gender, perceived socio-economic level, educational status, the way leading to deciding to get married, age of first child) affect perceived parental acceptance-rejection by married people, other demographic characteristics (duration of marriage, status of marriage, age at which marriage has taken place, being living with any parents) don't. Accordingly, it has been observed that some demographic characteristics (gender, perceived socio-economic level, status of marriage, age at which marriage has taken place, the way leading to deciding to get married) have significant effect on expectancy of competence in marriage by married people, other demographic characteristics (duration of marriage, educational status, age of first child, being living with any parents) don't.

**Key words:** Marriage, Adult Parental Acceptance-Rejection, Marital Self-efficacy Scale, predicting competence in marriage.

# İÇİNDEKİLER

<b>TEZ ONAYI .....</b>	<b>i</b>
<b>BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....</b>	<b>ii</b>
<b>ÖN SÖZ.....</b>	<b>iii</b>
<b>ÖZET.....</b>	<b>iv</b>
<b>ABSTRACT.....</b>	<b>v</b>
<b>İÇİNDEKİLER .....</b>	<b>vi</b>
<b>TABLolar LİSTESİ.....</b>	<b>ix</b>
<b>BİRİNCİ BÖLÜM.....</b>	<b>1</b>
<b>GİRİŞ.....</b>	<b>1</b>
1.1. Problem .....	1
1.2. Araştırmanın Amacı .....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar .....	5
1.5. Sınırlılıklar .....	5
1.6. Tanımlar .....	5
<b>İKİNCİ BÖLÜM .....</b>	<b>6</b>
<b>KURAMSAL AÇIKLAMALAR.....</b>	<b>6</b>
2.1. Ebeveyn Kabul Red Kuramı .....	6
2.1.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu .....	7
2.1.2. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu .....	8
2.1.3. Ekar Kuramının Alt Kuramları .....	8
2.1.4. Ebeveyn Kabul Red Kuramı ile İlgili Araştırmalar .....	14
2.2. Evlilik .....	15
2.2.4. Evlilikte Yetkinlik.....	18
2.2.5. Evlilikte Yetkinlik ile İlgili Araştırmalar.....	19

<b>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM</b> .....	<b>21</b>
<b>YÖNTEM</b> .....	<b>21</b>
3.1. Araştırmanın Modeli .....	21
3.2. Çalışma Grubu .....	21
3.3. Veri Toplama Araçları .....	23
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	23
3.3.3. Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRO) - Yetişkin Kısa Formu .....	23
3.3.3 Evlilikte Yetkinlik Ölçeği .....	24
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	24
<b>DÖRDÜNCÜ BÖLÜM</b> .....	<b>26</b>
<b>BULGULAR</b> .....	<b>26</b>
<b>BEŞİNCİ BÖLÜM</b> .....	<b>43</b>
<b>TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER</b> .....	<b>43</b>
5.1. Tartışma.....	43
5.1.1. Cinsiyetine Göre Uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Puanlarına Dair Bulguların Tartışması .....	43
5.1.2. Evlilik Süresi İle Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulguların Tartışması.....	44
5.1.3. Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Ölçek Puanlarının Farklılığına İlişkin Bulguların Tartışması.....	44
5.1.4. Eğitim Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Farklılığına İlişkin Bulguların Tartışması.....	45
5.1.5. Kaçınıcı Evlilik Durumuna Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Bulguların Tartışması.....	46
5.1.6. İlk Çocuk Yaşı İle Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığına İlişkin Bulguların Tartışması.....	47
5.1.7. Katılımcıların Evlendiklerindeki Yaş İle Uygulanan Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığına İlişkin Bulguların Tartışması .....	47

5.1.8. Evlilik Kararını Alma Biçimi İle Uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Kıyaslanmasına İlişkin Bulguların Tartışması .....	48
5.1.9. Beraber Yaşanılan Aile Büyüğü Olmasına Göre Ölçek Puanlarının Tartışması.....	49
5.1.10.“Anne-Baba Kabul Red Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İle Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Puanı Arasındaki İlişkinin Tartışması.....	49
5.1.11.“Anne-Baba Kabul Red Algısının Evlilikte Yetkinlik Üzerindeki Etkisi İçin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışması .....	49
5.2. Araştırmanın Sonuçları .....	50
5.3. Öneriler .....	54
5.3.1. Araştırmacıya Yönelik Öneriler.....	54
<b>KAYNAKÇA .....</b>	<b>55</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>63</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>72</b>

## TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Özellikleri	22
Tablo 3.2: Ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının normal dağılım test istatistikleri	25
Tablo 4.1: Anne-baba Kabul-Red Ölçeği ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeğine Dair Tanımlayıcı İstatistikler	26
Tablo 4.2: Anne-baba Kabul Red Ölçeği ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Arasındaki İlişki	27
Tablo 4.3: Cinsiyetine Göre Uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği Alt Boyut Ve Toplam Puan Ortalamaları Ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Farklılığının Mann Whitney U Testi İle Değerlendirilmesi	29
Tablo 4.4: Evlilik Süresi İle Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığın Mann Whitney U Testi İle Değerlendirilmesi	30
Tablo 4.5: Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Ölçek Puanlarının Farklılığının Kruskal Wallis Testi İle Değerlendirilmesi	31
Tablo 4.6: Eğitim Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Farklılığının Kruskal Wallis Testi İle Değerlendirilmesi	33
Tablo 4.7: Kaçınıcı Evlilik Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Mann Whitney U Testi İle Kıyaslanması	34
Tablo 4.8: İlk Çocuk Yaşı İle Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığın Mann Whitney U Testi İle Değerlendirilmesi	35
Tablo 4.9: Katılımcıların Evlendiklerindeki Yaş İle Uygulanan Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığın Mann Whitney U Testi İle Değerlendirilmesi	36
Tablo 4.10: Evlilik Kararını Alma Biçimi İle Uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği Ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Ve Toplam Puanlarının Kıyaslanmasına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları	37
Tablo 4.11: Beraber Yaşanılan Aile Büyüğü Olmasına Göre Ölçek Puanlarının Değerlendirilmesi	38
Tablo 4.12: Anne-Kabul Red Ölçeği Toplam Ve Alt Boyut Puanları İle Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Puanı Arasındaki İlişkinin Spearman Korelasyon Katsayısı İle İncelenmesi	39

Tablo 4.13: “Baba-Kabul Red Ölçeği” Toplam Ve Alt Boyut Puanları İle “Evlilikte Yetkinlik Ölçeği” Alt Boyut Puanı Arasındaki İlişkinin Spearman Korelasyon Katsayısı İle İncelenmesi	40
Tablo 4.14: Anne Kabul Red Algısının Evlilikte Yetkinlik Üzerindeki Etkisi İçin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	41
Tablo 4.15: Baba Kabul Red Algısının Evlilikte Yetkinlik Üzerindeki Etkisi İçin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	41



## KISALTMALAR

**EKAR** : : Ebeveyn Kabul-Red Kuramı



# BİRİNCİ BÖLÜM

## GİRİŞ

Bu bölümde tezin konusu hakkında genel bir giriş yapılmaktadır. Araştırmanın; problem durumu, amaçları, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları ele alınmaktadır.

### 1.1. Problem

Toplumsal bir varlık olarak hayatına devam etme ihtiyacı duyan her birey, hayatını irili ufaklı çeşitli grupların üyesi olarak sürdürür. İçinde bulunduğu bu grupların en küçük ve en özeli ailedir. İnsanın hayatını şekillendiren ailenin oluşabilmesi için bazı şartlar doğrultusunda iki bireyin birbirlerini eş olarak tercih etmeleri ve onaylamaları gerekmektedir. Bu durumun sonucunda toplumun en küçük yapı taşı olan aileyi oluşturmak için gerekli olan evlilik birliği gerçekleşmektedir (Ceylan, 1994; Yıldırım, 1992).

Aileyi oluşturmanın ilk adımı olan evlilik, bireylerin sosyal gelişimlerine de önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda evlilik, bireylerin mutluluğuna zemin hazırlayan ve kendilerini eğitmelerine, geliştirmelerine ortam hazırlayan önemli bir kurum olarak kabul edilmektedir. Başka bir deyişle iki bireyin kişilik özelliklerinin birleştiği ve birbirine katkı sağladığı ortak bir payda olarak tanımlanmaktadır. Evlilik kurumu evrimsel açıdan değerlendirildiğinde ise kadın ve erkeğin neslin devamını sürdürmek, birbirlerine ve çocuklarına karşı gerekli sorumluluklarını yerine getirmek için yaptıkları sözleşmedir (Çelik ve Tümkaya, 2012).

Cüceloğlu, (2017) ise evliliği, yaşamsal-psikolojik sosyoekonomik-aşkınlık temelleri olan farklı cinslerdeki iki bireyin kurduğu kendine has birlikteliği olarak tanımlamıştır. Giddens'a göre evlilik, toplumun onayladığı cinsel birliktelik olarak kabul edilmektedir.

Evliliğin bireylerin psikolojik, sosyal ve ekonomik anlamda daha huzurlu bir yaşam sürmelerine katkı sağladığı ve bireylerin yaşam kalitesini artırdığı bilinmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003). Bu bağlamda, evli olan bireylerle evli olmayan bireyler arasında yapılan çalışmalarda evli bireylerin diğer bireylere nazaran psikolojik hallerinin, duygusal destek düzeylerinin, pozitif duygu derecelerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Çağ ve Yıldırım, 2016). Burada ki vurgu mutlu ve ilişki doyumu yüksek olan evliliklere yapılmaktadır.

Evlilik yalnızca iki kişiyi bağlayan bir olgu değildir. Çiftler kendi aralarında huzuru ve mutluluğu yakaladıklarında aile bireylerinin her birinin mutlu olmasının yanında huzurlu bir toplumun oluşmasına da katkı sağlayan bir birlikteliktir. Mutlu ve huzurlu kabul edilen evliliğin toplumun yapısını da olumlu yönde etkilediği gözlemlenmektedir (Bradbury ve Fincham, 1993).

Literatüre bakıldığında evlilik ile ilgili yapılmış pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Türkiye’de son beş yılda yapılan araştırmalardan birkaçı şöyledir; Demirtaş (2021), “evli bireylerde eş desteği, evlilik doyumu, sorun çözme becerileri ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi” konulu bir çalışma yapmıştır. Sönmez (2022) “Evlennememiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları, evlilik tutumları ve evlilik kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi” konulu bir çalışma yapmıştır. Tanyeri (2022) “10-14 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin iş-aile çatışması ve evlilik doyumları ile ebeveyn yetkinlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi” adlı çalışmayı yaptığı görülmektedir. Aksöz (2022) “Evlilikte yaşanan çatışmaların evlilik doyumuna etkisini anlamada bilinçli farkındalığın rolü” konusunu araştırmıştır

Çocuklukta anne babayla kurulan ilişkilerin kalitesinin, bireylerin yetişkinlik döneminde, evlenip ebeveyn olduklarında çocuklarıyla aralarındaki iletişim becerisini, onlara yaklaşımlarını belirlediği kabul edilmektedir (Main ve diğ., 1985). Çocukluk yaşantılarının bireylerin ilişkileri üzerindeki etkisi birçok kuram tarafından açıklanmaktadır. Bunlardan biri de Rohner (1975,1986) tarafından ortaya atılmış olan Ebeveyn Kabul Red Kuramı’dır.

Ebeveyn kabul-reddi (Hughes ve ark., 2005); bireyler arası kabul ve reddin temel sebeplerini sonuçlarını kanıta dayalı bir şekilde dünya çapında açıklayan gelişim kuramıdır (Rohner, 1980; Rohner, 1986).

Rohner (2015) bu kuramı çocuğun anne babasıyla ilişkisini nasıl algıladığını temel olarak geliştirmiştir. Kuram bir yandan ebeveyn kabul reddin sebepleri üzerinde dururken; bir yandan da kabul reddin hem çocuklar üzerinde ki davranışsal, bilişsel, duygusal etkisini hem de yetişkinlikteki psikolojik uyum durumlarını çeşitli çalışmalarla açıklamaktadır. Rohner, kişinin kendisi için önem arz eden bireylerden özellikle anne babasından aldığı sevginin, sıcaklığın ihtiyaç olduğu varsayımından yola çıkmaktadır (Rohner, 2000). Bu durumu kuram açısından değerlendirdiğimizde; çocukların ihtiyacı olan sevgi, şefkat, ilgi gibi sıcaklık gereksinimlerinin karşılanması

anne baba kabulü gösterirken çocuğun anne babası tarafından soğuk, uzak, ilgisiz tutumları ebeveyn reddini göstermektedir (Salahur, 2010).

Literatüre bakıldığında anne baba kabul red algısıyla ilgili pek çok çalışmanın var olduğu görülmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır; Hasanova (2020) “üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerinin yordayıcısı olarak ebeveyn kabul red algısı” konulu çalışma yapmıştır. Çini (2022) “Ebeveyn kabul-reddi ile kişilerarası problemler arasındaki ilişkide zihinselleştirme ve duygu düzenleme güçlüğünün aracı rolü” adlı çalışma yapmıştır. Şenolur (2021) “Ebeveynlerde algılanan ebeveyn kabul reddi ile çocuklarındaki duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkide öz yeterlilik algısının aracı rolü” konusunu incelemiştir. Tilki (2020) “Ergenlerin ebeveyn kabul red algıları ve internet bağımlılığı arasındaki ilişki” konusunu araştırmıştır. Starkey (1980), ebeveyn kabul-reddi ile ilkökul öğrencilerinin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında ailelerini kabul edici olarak algılayan çocukları, akademik açıdan daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Evlilik; eşlerin birbiriyle güzel iletişim kurdukları, birbirine uyum sağladıkları, anlaşmazlıkları çözebildikleri bir birlikteliktir. Evliliğin devamı için, sağlıklı bir evlilik için çiftlerin kendi aralarındaki uyumu önem arz etmektedir. (Karadağ, 2019). Evlilikte yetkinlik hem evlilik sürecinde hem de eşler arasındaki ilişkide önemli bir unsurdur. (Erus, 2013).

Stinnett (1969, s. 683)’e göre evlilik yetkinliği, evlilik içinde gerekli olan ihtiyaçları karşılayabilmek için olması gereken biçimde davranma yeteneğidir. Stinnet başarılı bir evliliğin temelini ailede alınan eğitim ve ailenin yaşantısı içinde şekillenen evlilik yetkinliği tarafından belirlendiğini söylemiştir.

Literatüre bakıldığında evlilikte yetkinlikle ilgili çok az çalışma yapıldığı görülmektedir. Bunlardan biri; Erdoğan (2021)’nin "evli bireylerin üniversite yıllarındaki barınma durumlarına göre evlilik uyumlarının evlilikte yetkinlik düzeylerinin incelenmesi" konulu çalışmasıdır.

Literatürde mevcut olan, ebeveyn kabul red, evlilikte yetkinlik konulu çalışmalara bakıldığında, ebeveyn kabul red ve evlilikte yetkinlik beklentisini birlikte ele alan bir çalışmaya rastlanmadığı için “evli çiftlerde anne baba kabul red algısının evlilikte yetkinlik beklentisine etkisi” konusunu içeren bu çalışmanın yapılması uygun görülmüştür.

## 1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, anne baba kabul-red algısıyla evlilikte yetkinlik beklentisi arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Yani çocuklukta algılanan anne – baba kabul veya red algısının yetişkinlik döneminde bireyin evliliğini nasıl etkilediğini yordamaktadır. Bu temel amaçlar doğrultusunda şu sorulara yanıtlar aranacaktır;

1. Evli çiftlerde anne baba red algısı cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Evli çiftlerde evlilikte yetkinlik beklentisi anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Anne baba kabul red algısı ve evlilikte yetkinlik evli kalma süresine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
4. Evli çiftlerde anne baba kabul-red algısı ile evlilikte yetkinlik beklentisi arasında bir ilişki var mıdır?
5. Anne baba red evlilikte yetkinlik beklentisini yordamakta mıdır?

## 1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan çalışmalar incelendiğinde ebeveyn kabul red algısıyla evlilikte yetkinlik beklentisi arasındaki ilişkiyi bir arada ele alan çalışmalara rastlanmamıştır. Anne baba reddin birçok psikolojik problemlerin başlangıcında rol oynadığı yapılan araştırmalar sonucunda gözlemlenmiştir. Bireylerin ilk evlilik algılarının çocuklukta anne babalarıyla olan olumlu ya da olumsuz davranışlardan kaynaklanmaktadır.

Literatürde anne baba red, anne baba kabul, anne baba red ve kabul algısıyla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalara (Aksu (2014), Arar (2019), Arslan (2010), Aşık (2019), Eevli (2019), Eryavuz (2006), Erler (2011), Gültekin (2011), Karpat (2010 ), Kişi ( 2019), Kurşun (2019), Nakıboğlu (2019 ), Özyavru (2008), Tezcan (2015 ), Ünübol (2011), Yener (2005) ) örnek verilebilir. Literatürde evlilikte yetkinlikle ilgili Satılmışoğlu (2020) gibi az sayıda tezin var olduğu görülmüştür.

Literatür incelendiğinde anne baba kabul red ve evlilikte yetkinlikle ilgili çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Fakat bu değişkenleri bir arada ele alan bir çalışmanın olmadığı gözlemlenmiş ve bu açıdan özgün bir çalışma olduğu söylenebilir. Araştırmanın sonuçlarına göre ebeveynlerin çocuklarıyla iyi ilişkilerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Bununla beraber evli çiftlerinde evlilikte yetkinliğini artırmaya yönelik psikoeğitim ve aile danışmanlığı çalışmaları

yürütülebilir. Bu çalışmanın psikolojik danışman ve aile danışmanlığı alanlarına katkı sağlayacağı ve gelecekte yapılacak bilimsel çalışmalara ışık tutacağı öngörülmektedir.

#### **1.4. Varsayımlar**

Araştırmaya katılan evli bireylerin sorulara bütün samimiyetleri ve içtenlikleriyle cevap verdikleri kabul edilmektedir.

#### **1.5. Sınırlılıklar**

1. Bu çalışma, İstanbul İlinde yaşayan 240 evli bireyin gönüllü katılımları sonucu oluşmuş ve bu bireylerin beyanlarıyla sınırlıdır.

2. İlk çocuğu 6-12 yaş aralığında olan ebeveynlerle sınırlıdır.

#### **1.6. Tanımlar**

**Evlilik:** Evlilik, kadın ve erkeğin aile kurmak üzere bir araya geldiği ve neslin devamını sağlamaya olanak tanıyan bir kurumdur (Larson ve Holman, 1994).

**Ebeveyn kabul red:** Ebeveyn kabulü, anne babaların çocuğunu sevmesi, şefkat vermesi, ilgilenmesi, maddi manevi ihtiyaçlarını karşılaması ve çocuklarını her konuda desteklemesidir (Rohner ve Khalegue, 2002). Ebeveyn reddi kavramı ise, anne ve babaların tutum noktasında sahip oldukları çocuklarına olumsuz duygu ve davranış sergilediklerini ve çocuğun kırılmasına sebep olan psikolojik ve fiziksel tutumlarda bulduklarını ifade etmektedir. Rohner (1975)' e göre dünyada bulunan toplumların yaklaşık %25'i, çocukların reddetme tanımına uygun davranışlarda bulunmaktadır (Akt:Akün, 2014: 5).

**“Ebeveyn kabul red kuramı”:** Bu kuram, “ebeveyn kabul-reddi”nin sebeplerini, neticelerini ve ilgili bağlantıların neler olduğunu öngörmeye ve anlamlandırmaya çalışan toplumsallaşma bağlamındaki kuramdır. Bununla birlikte bu kuram, çocukluğunda ebeveynlerince kabul red görmüş bireylerin hayata karşı genel uyumunun üzerindeki etkileriyle ilgilenir. Ve ebeveynlerin tutumlarının gerçek sebeplerini, sonuçlarını ve ilgili bağlantılarının neler olduğunu anlamaya ve ifade etmeye çalışmaktadır (Rohner ve diğerleri, 2003: 86; Lila ve diğerleri 2007: 116).

**Evlilikte yetkinlik:** Bandura (1986)'nın sosyal bilişsel teorisine göre, bireylerin sağlıklı bir evlilik ilişkisini gerçekleştirmek ve sürdürebilmek için gerekli ilişki becerilerine sahip olma inancıdır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### KURAMSAL AÇIKLAMALAR

#### 2.1. Ebeveyn Kabul Red Kuramı

Anne-baba, çocuk ilişkisinin bireyin psikolojik gelişimine etkilerini araştıran kuram Ronald P. Rohner (1975, 1986)'ın yapmış olduğu çalışmada geliştirilen “Ebeveyn Kabul ve Reddi Kuramı”dır. Bu kuram İngilizce literatürde kısa haliyle EKAR, uzun haliyle ise “Parental Acceptance and Rejection Theory- PARTheory” şeklinde bilinmektedir. Ekar Kuramı, bireyin çocukluğunda algıladığı anne babasının onu kabul ve reddetmesinin çocuk bireyin genel olarak uyum noktasındaki etkilerini araştıran sosyalleşme kuramına denir. Bu kuramın amacı çocuğun ebeveynleri tarafından kabul ve reddinin sebeplerini, sonuçlarını, konunun içindeki değişkenleri araştırmaktır. Bu durum çocuğun sosyal yaşantısı ve kişiliğine bakılıp sosyokültürel süreçlerle ilişkilendirilmektedir. Bir de, sosyokültürel sistemlerde bulunan bir kısım değişken arasındaki ilişkinin ortaya konması hedeflenmektedir. (Rohner, 1986).

Rohner'in bu kuramı iki yüzyıl kadar geçmişe dayanmakta ve psikolojik, antropolojik, etnografik çalışmaları incelemektedir. Rohner bir takım araştırma bulgularına dayanarak, çocuğun ebeveynleri tarafından kabul-red durumunu, hayat boyu ilerleme süreci içinde incelemektedir. (Rohner ve diğerleri, 2009).

Tarihsel düzlemde bakıldığında ise literatür taraması yapıldığında “ebeveyn kabul reddi”yle ilgili araştırmaların 1890'lı yıllardan itibaren yapıldığı fakat konuyla ilgili araştırmaların 1930'lara kadar devamlılık göstermediği görülmektedir. (Rohner ve diğerleri, 2009).

Rohner'in EKAR kuramı 20. Yüzyılda Amerikan psikologlarının, ana baba çocuk ilişkisi, anne baba kabul konularına ilgi ve alakalarının artmasıyla ortaya çıkmıştır. Rohner bu kuramın kuramsal çerçevesini 1975 de tanımlamış olup kuramı da 1986'larda şekillendirmiştir. Rohner'den sonra bu konuda birçok araştırmacı çeşitli çalışmalar yapmıştır. (Rohner, 1986).

Rohner'in Ekar Kuramıyla alakalı araştırmaları, 1960 yılında son halini almıştır. Rohner bu çalışmasına anne-baba kabulünün farklı kültürleri karşılaştırmasını konu alan yüksek lisans teziyle başlamıştır. (Eryavuz, 2006: 17; Öngider, 2006: 36)

Bu kuramın temelini dil, din, ırk, kültür, sosyal statü, biyolojik özellik gözetmeksizin bireylerin kendileri için değerli gördüğü kişilerden sıcaklık duyma ihtiyaçlarının olduğu varsayılır. (Rohner, 1975).

### 2.1.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu

EKAR kuramına göre, ebeveynliğin sıcaklık boyutu, anne baba çocuk arasındaki iletişimin, duygusal bağın ne kadar kuvvetli olduğunu ve anne baba bu bağı gösterirken kullandığı sözleri, sergilediği davranışları ifade eder. Bu boyutun bir ucunda algılanan “anne baba kabulü” varken diğer ucunda algılanan “anne baba reddi” bulunmaktadır. Bu kurama göre, bireyler kendilerinin bakımıyla ilgilenen insanlardan sevgi gördüklerinde, ebeveynliğin sıcaklık boyutunda uygun bir yerinde yer almışlardır. (Rohner, 2005; Rohner ve ark., 2012).

Anne babaların çocuklarına karşı tutumlarında sevgi, merhamet, ilgi, samimiyet, sıcaklığın olduğu “Anne baba kabulü” bu kuramın sıcaklık boyutunun olumlu ucunu oluşturmaktadır. Söz edilen duygu ve davranışların bulunmadığı veya kayda değer şekilde esirgendiği, bununla beraber, çocuğu üzen çeşitli biyolojik ve psikolojik davranış ve duyguların olduğu “Anne baba reddi” ise bu kuramın sıcaklık boyutunun olumsuz ucunda bulunmaktadır. (Rohner, 1986).

Yapılan araştırmalar, anne baba reddinin dört temel yolla ifade edileceğini göstermiştir. Anne baba: (1) “soğuk, sevgisiz” (2) “düşmanca, saldırgan” (3) “umursamaz, ihmalkar” ve (4) “ortada ebeveyn reddiyle ilgili tutum” “olmasa da çocuk anne babası tarafından” istenmediği, umursanmadığı algısıyla reddedildiğini hissedebilir. Bu dördüncü şekle ayrışmamış red denir. Araştırmacılar bu dört tutuma tek tek veya toplu olarak tamamına çalışmakta ve güçlü verilere ulaşmaktadırlar. (Dwairy, 2010: 30; Rohner ve diğerleri, 2005: 306-307). Bu kavramları kısaca açıklayalım;

**Soğukluk, sevgisizlik:** Soğuk ve sevgisiz anne babalar sevme, sarılma, öpme, okşama, onaylayıcı sözler söyleme, motive etme, gülümseme gibi çocuğun kabul gördüğünü “algılayacağı fiziksel ve sözel ifadelerden kaçınırlar. (Rohner ve Khaleque, 2002).”

**Düşmanlık, saldırganlık:** “Düşman ve saldırgan ebeveynler”, vurma, ısırma, itme, tekmeleme, hakaret etme, bağırma, beddua etme, küçümseme gibi fiziksel ve sözel ifadelerle çocuğa düşmanca ve saldırganca davranarak ona reddedildiğini hissettirirler. Bu durumda çocuk istenilmediğini sevilmediğini düşünür. (Rohner ve diğerleri, 2003).

**Umursamazlık, ihmalkarlık:** Umursamaz ve ihmalkar tutumuna sahip anne babalar kendi çocuklarının her anlamda psikolojik ve biyolojik bağlamda yer alan ihtiyaçlarına yanıt vermez, ilgilenmez, temel ihtiyaçlarını yeterli oranda karşılamazlar. Çocuğun maddi manevi ihtiyaçlarını ihmal eden ebeveynler duygusal ve fiziksel olarak ta uzak ve mesafelidirler. (Rohner ve diğerleri, 2003).

**Ayrılmamış red:** Ebeveynlerin sahip oldukları çocuklarına sevgisiz, soğuk, düşmanca, saldırganca, ilgisiz, ihmalcı davrandıklarına ilişkin net bir tutum olmamasına karşın çocuk bireylerin onlardan algıladıkları reddedilme duygusudur. (Rohner ve diğer., 2003).

### **2.1.2. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu**

Ebeveyn Kabul-Red Kuram'ında ebeveyn kontrolü, gereğinden fazla izin verici anne baba ile gereğinden fazla kısıtlayan anne babanın davranışlarını içeren iki uç noktadan oluşmaktadır. (Pettengill ve Rohner, 1985).

Başka bir deyişle kontrolden kastedilen anne babaların çocuklarının davranış alanlarını ne kadar sınırladığı ya da ne kadar esnek tuttuğu ve çocuğun bunu algılama şeklidir. Bu kurama göre çocukların fikirlerini rahatça söylemelerine izin veren, katı kurallarla onları sıkmayan, kendi kararlarını kendileri verebilmesi noktasında onları destekleyen anne babalar izin verici olarak kabul edilir. Bunun yanı sıra çocuklarının her hareketine müdahale eden, katı kurallarla onları sıkın, göz hapsinde tutan, onları dinlemeyen, onlarla ilgili meselelerde bile kendi doğrularını dayatan anne babalar kısıtlayıcı olarak nitelendirilir. (Rohner, 2001).

### **2.1.3. Ekar Kuramının Alt Kuramları**

Ebeveyn Kabul Red Kuramı, “kişilik”, “baş etme”, “sosyokültürel” alanlarda beş temel soru sormaktadır. (Yaşar, 2009).

#### **I. Kişilik Alanı**

- a) Anne babaları tarafından kabul gören ve reddedilen çocuklar bunu nasıl karşılamaktadırlar?
- b) Çocukluklarında kabul veya reddedilmiş bireylerin, bu durumlarının gençlik ve yaşlılıklarına yansımaları nasıldır?

## II. Baş etme Alanı

- c) Çocukluklarında ebeveynleri tarafından reddedilmiş bireyler, ilerleyen zamanlarda karşılaştıkları güçlüklerle diğer bireylere nazaran neden daha kolay baş edebilmektedirler?

## III. Sosyokültürel Alan

- d) Bazı anne babalar çocuklarına karşı sevgi dolu, vicdanlı ve merhametliyken, neden bazı anne babalar çocuklarına karşı acımasız, uzak ve ilgisizlerdir?
- e) Çocuklukta yaşanan kabul ve reddin toplumun kültürel yapısı, toplumda bulunan insanların tutumları, inançlarıyla bağlantısı nedir?

Bu beş soruyu evrensel bakış açısıyla açıklayan, çeşitli kültürler ve etnik gruplardan derlenmiş kültürlerarası çalışmaların sonuçlarına dayanan bu kuram, ebeveyn kabul red durumunu, döllenmeden ölüme kadar süregelen gelişimsel bir süreç içerisinde değerlendirmektedir. (Rohner, 2005).

### 2.1.3.1 EKAR Kuramı'nın Kişilik Alt Kuramı

EKAR Kuramı'ndaki üç alt kuramdan biri kişilik alt kuramıdır. Bu kuram çocuklukta yaşanan ebeveyn kabul reddinin bireylerin kişilik gelişiminin oluşmasında anlamlı bir etkisi olduğunu ileri sürmüştür. (Khaleque ve Rohner, 2002).

EKAR Kuramı'nın temel hedefleri doğrultusunda ebeveynler tarafından red görmüş olmak bireylerde çeşitli sorunlara sebebiyet vermekte ve yedi kişilik özelliğini etkisi altına almaktadır. Bireyler reddedildikleri zamanda dil, din, ırk, kültürden bağımsız yedi kişilik özelliğin menfi kısımlarında bulunmaktadır. (Khaleque ve Rohner 2002). Bunlar:

- a) Bağımlılık veya savunucu bağımsızlık
- b) Duygusal tepkisizlik (duyarsızlık),
- c) Düşmanlık, saldırganlık, pasif saldırganlık veya düşmanlık/saldırganlığın denetimiyle ilgili sorunlar,
- d) Olumsuz özsaygı,
- e) Olumsuz öz yeterlik,
- f) Duygusal tutarsızlık ve
- g) Olumsuz dünya görüşüdür.

### **a) Bağımlılık veya savunucu bağımsızlık**

Çeşitli kuramsal yaklaşımlarda çeşitli anlamlandırmalar yüklendiği için en karmaşık olarak tanımlanan bu kişilik özelliği iki uç noktadan oluşmaktadır. Başında “bağımlılık” bulunurken sonunda “bağımsızlık” yer almaktadır (Rohner, 2005).

Bağımlılık en geniş manasıyla, değer verilen insanların sevgisine, ilgi ve alakasına duyulan duygusal ihtiyaçtır. Davranış boyutunda bağımlı davranış, bireylerin değerli gördükleri insanlar tarafından olumlu tepki alma çabalarıdır. Bireylerin olumlu tepkiye olan ihtiyaçları, çocuklukta ve yetişkinlikte farklılık göstermekle beraber bireyin bu durumdan mahrum bırakılmasına yani reddedilmeye verdiği tepkide olgunlaşmayla beraber değişiklik arz etmektedir. Ebeveynleri tarafından kabul edilmiş çocuk, orta düzeyde bağımlılık göstermektedir. (Eryavuz; 2006).

Çocukluğunda anne babadan red görmüş bireyler ise ebeveynlerinden sevgi ve onay alabilmek için bir yere kadar çabalayıp, bir yerden sonra ümitsizliğe düşüp, ilgi görmek için daha az gayret sarf etmekte ya da hiç gayret sarf etmemektedirler. Bu çocukların bağımsızlığı “savunucu bağımsızlık” olarak tanımlanmaktadır. (Özyavru, 2008). Bir başka deyişle savunmacı bağımsızlık, karşıt reddetme tepkisini anlatmakta ve bu tepkinin arkasında çocuğun anne babasının sevgi, ilgi, şefkatine duyduğu özlem bulunmaktadır. (Rohner ve Rohner, 1980).

Çocukluğunda red gören birçok birey kendilerini reddedilmenin verdiği incinmişlik duygusundan, zarardan korumak için duygusal yönden dış çevreye karşı kapatmakta, “kimseye ihtiyaçları olmadığını” söylemektedirler.

Sonuç olarak; bu bakış açılarıyla anne baba reddi bireylerde bağımlılığa sebebiyet verdiği gibi yaşanan durumlardan dolayı sağlıklı bir bağımsızlığa da sebep oldukları ifade edilebilir.

### **b) Duygusal tepkisizlik (duyarsızlık)**

Kurama göre duygusal duyarlılık, bireylerin duygularını kimsenin baskısı altında kalmadan açıkça söyleyebilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Duygusal olarak duyarlı olan bireyler, muhataplarıyla duygusal olarak yaklaşabilmekte, yakınlık gösterenlere de karşılık verebilmektedir. (Rohner, 1986). Duygusal açıdan tepkisiz bireyler ise, sevmeyi, sevilmeyi, sevgisini göstermeyi, sevgiye karşılık vermeyi bilmeyen, insan ilişkilerinde sıklıkla sıkıntı yaşayan bireyler olarak kabul edilirler. (Rohner ve diğerleri, 2009).

Anne babaları tarafından reddedilmiş çocuklar, sevgi almayı büyüklerinden görmedikleri için, sevgi göstermeyi de nasıl yapacaklarını bilmemektedirler. Sevilmeye, şefkat görmeye ihtiyaçları olduğu halde, bunu göstermekte ve almakta sıkıntı yaşarlar. İlgi görebilmek için daha az çaba sarf eden ve duygularını gizleme eğiliminde olan bu çocuklar, çoğunlukla kabul etmedikleri bir sevgi ve şefkat arzusu içinde bulunmaktadırlar. Bunun gibi reddedilmiş çocukların, insan ilişkilerinde zorluk yaşama ihtimallerinin yüksek olduğu, doğal ve normal bir sevgi alıp veremeyecekleri söylenmiştir. (Rohner, 1986).

### **c) Düşmanlık, saldırganlık, pasif saldırganlık veya düşmanlık/saldırganlığın denetimiyle ilgili sorunlar**

EKAR Kuramı'nın kişilik alt alanında, saldırganlık, bireylerin kendisine, başka birine ya da bir nesneye bilerek ve isteyerek zarar vermesi veya böyle algılamaları olarak tanımlanmaktadır. (Rohner, 1986).

Saldırganlık pasif ve aktif olmak üzere iki şekilde kabul edilmektedir. Aktif saldırganlık karşımıza sözel ve fiziksel olarak çıkar. Sözel olarak; münakaşa etmek, bağırarak, kötü söz söylemek, aşağılamak, rencide etmek şeklinde olabilir. Fiziksel olarak ise; tokat atmak, dövmek, ısırarak, tırmalamak, bir nesne atmak şeklinde olabilir. Pasif saldırganlık ise, saldırganlığın doğrudan değil de dolaylı şekilde gösterilmesidir. Mesela, trip atmak, inat etmek, surat asmak gibi şekillerde kendini göstermektedir. (Rohner, 1986)

Dünyanın çeşitli alanlarında yapılan araştırmalar; çocukluğunda anne babası tarafından reddedilen bireylerin kişilik gelişimindeki problemlerinin yanı sıra, depresyon, davranım ve davranış bozuklukları, sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı gibi sorunlara da sebep olduğu kanaatine ulaşmıştır Aynı zamanda ebeveynleri tarafından reddedilen bireylerde "Borderline kişilik bozukluğu" ve başka psikiyatrik sıkıntılar, yüksek tansiyon, astım, suç işleme oranının yüksek olması, okul başarısında düşüklük, insan ilişkilerinde sıkıntılar gibi bir sürü gelişimsel sorunla bağlantılı görülmüştür (Varan ve Eryüksel, 2006).

### **d) Olumsuz özsaygı**

Özsaygı, bireyin potansiyelini düşünüp değerlendirip kendi hakkında bir kanaate varıp geliştirdiği tutuma denir. Benlik saygısı, öz saygı, kendine saygı gibi tabirlerle

anlatılan bu tutum, kendini değerli görme, kendiyle barışık olma gibi kavramlarla tasvir edilen üst kavram olarak kabul edilmektedir (Doğru ve Peker, 2004).

EKAR Kuramı'ndaysa özsaygı, kişinin kendiyle alakalı yaptığı duygusal değerlendirme olarak kabul edilmektedir. Ekar Kuramı'nın öz saygı alt boyutunda bütün bireyler olumlu ve olumsuz öz saygı noktaları arasında yer almaktadır. Bu kurama göre olumlu özsaygıya sahip bireyler kendisini seven, onaylayan, kabul eden, beğenen, değerli ve başka bireylerin saygısını hak eden biri olarak kabul ederken; olumsuz özsaygıya sahip bireyler ise kendisini beğenmeyen, onaylamayan, sevmeyen, kabul etmeyen, kendini değersiz gören, kendini aşağılanmaya layık gören biri olarak tanımlamaktadır (Rohner, 2001).

#### **e) Olumsuz öz yeterlik**

Öz yeterlilik, Bandura'ya göre bireylerin davranış örüntülerinin oluşmasında önemli bir niteliktir. Ayrıca "Bireyin, amaçlarına ulaşabilmek için yapılması gereken işleri organize etme ve yürütme becerisinde kendine olan inancı" olarak ifade edilmektedir (Bandura,1997).

EKAR Kuram'ına göre öz yeterlilik, bireylerin kendi yetkinliği hakkındaki yargısıdır. Bu kuram öz yeterliliği, olumlu ve olumsuz olmak üzere iki kolda inceler. Olumlu öz yeterlilik, bireylerin kendilerine güvenmeleri, yapmaya kalkıştığı işlerde kendilerini yeterli, başarılı hissetmeleri, kendi sorunlarıyla tek başlarına başa çıkacaklarını düşünmeleri olarak kabul edilirken olumsuz öz yeterlilik ise bireylerin kendilerini her konuda yetersiz ve başarısız hissetmeleri olarak kabul edilmektedir (Rohner, 1986).

#### **f) Duygusal tutarsızlık**

"Ebeveyn Kabul Red Kuramı"nın kişilik temelindeki diğer alt kuramında bireylerin anne babaları tarafından red görmüş olmaları günlük hayatta yaşadıkları stresle mücadele etme güçlerini düşürmektedir. Bunun sonucunda kabul görmeyen kişiler kabul görenlere kıyasla daha az tutarlık gösterildiği ifade edilmektedir (Rohner ve Khaleque, 2012). Yani reddedilen bireyler, hayatlarında yaşadıkları küçük şeylerde strese girip öfkelenmeye başlarlar. Kabul edilen bireylerde de aynı durumda öfke görülse bile reddedilenlerde öfke görülme ihtimali daha yüksek olmaktadır(Eryavuz, 2006).

### **g) Olumsuz dünya görüşü**

Dünya görüşü, bireylerin hayatın anlamını, varoluş amacını olumlu ve olumsuz olarak yorumlamaları anlamına gelmektedir. Buradaki dünya görüşü, bireyin, toplumsal, kültürel, ekonomik vs. durumlara bakış açısını değil, bireylerin varoluş sebepleriyle alakalı yorumlarını kapsamaktadır(Rohner, 2005).

Dünya görüşü olumlu olan bireyler, hayatı iyi, güvenli, huzur verici vs. olarak görürler. Olumsuz dünya görüşünde olan bireyler ise yaşamı, kötü, güveniz, belirsiz, geleceğe karşı kaygılı, tehlikelerle dolu olarak görmektedirler(Rohner, 1999).

#### **2.1.3.2. EKAR Kuramı'nın Baş Etme Alt Kuramı**

Ebeveyn kabul red kuramı'nın baş etme alt dalının ilgi alanı, kabul görmeyen veya daha açık ifadeyle reddedilmiş olan çocukların diğer akranlarına kıyasla, reddedilme duygusunun onlarda oluşturduğu sıkıntılara karşı duygusal ve zihinsel olarak nasıl başa çıktıklarıdır. Bu teoride baş etme kavramını, araçsal baş edicilere karşı duyuşsal baş ediciler oluşturmaktadır. Kendilerini reddeden ve sağlıklı olmayan ebeveynlerle büyümüş olmalarına rağmen ruh sağlıklarını korumuş kişiler duyuşsal baş edicilerdir. Çalışma alanlarında, buldukları yerlerde başarı gösterip ancak ruh sağlıklarını koruyamayan kişiler ise araçsal baş edicilerdir(Rohner ve Khaleque, 2012).

#### **2.1.3.3. EKAR Kuramı'nın Sosyokültürel Sistemler Alt Kuramı**

EKAR'ın "sosyokültürel sistemler modeli" anne babaların çocuklarına karşı bir kısmı yakın ve sevgi dolu iken diğer kısmın uzak ve reddedici olmalarının nedenlerini açıklayan alt teoridir. Bu teoride ele alınan sosyokültürel sistemdeki nesnelere, doğal çevre, ebeveyn tutumları, koruma yöntemleri, çocuğun kişiliği ve davranış şekilleri vb.dir( Rohner, 2005).

Ebeveyn tutumları; kabul red gibi gelişmiş güzel davranışlara işaret ederken, koruma sistemiyse aile yapısına, evin düzenine, ekonomik harcama şekline ve savunma mekanizmalarını temsil etmektedir. Bu teoriye göre ebeveyn tutumlarıyla çocukların tutumları arasında doğru orantı vardır (Önder ve Gülay, 2007). Örneğin; ebeveynlerinde yüksek miktarda red görmüş çocukların ilerleyen zamanlarda kendi çocuklarını reddedeceklerdir( Rohner, 1986).

#### 2.1.4. Ebeveyn Kabul Red Kuramı ile İlgili Araştırmalar

Çetin (2005), 15-20 yaş arası suçlu ve normal 130 ergenle birlikte yapmış olduğu çalışmada, ergenlik çağındaki bireyleri, anne baba kabul red algılarıyla genel psikolojik uyum açısından kıyaslamıştır. Araştırmanın genel sonuçlarına bakılacak olursa; suçlu ergenler normal ergenlere göre daha sıkıntılı bir çocukluk geçirmiş, bu günkü psikolojik uyumları bakımından daha olumsuz bir uyuma sahip ve gelecek algıları daha karamsar olduğu gözlemlenmiştir.

Çini (2022), 18-35 yaş aralığında değişen 158 kadın, 105 erkek olmak üzere 363 genç yetişkinle yapmış olduğu bu çalışmada, genç yetişkinlerde ebeveyn kabul-reddi ile kişilerarası problemler arasındaki ilişkide zihinselleştirme ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünü incelemiştir. Araştırmada bulunan aracı değişkenlere bakıldığında anne kabul reddi kişilerarası problemleri pozitif yönde yordarmaktayken baba kabul reddin yordamamakta olduğu gözlemlenmiştir.

Hasanova (2020), 2019-2020 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde eğitim gören 822 öğrenciyle yapmış olduğu bu çalışmada üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerinin yordayıcısı olarak ebeveyn kabul red algısını araştırmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; ebeveyn kabul red algısı bireylerin stresle başa çıkma tarzlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Ebeveyn kabul red algısıyla stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişki puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği kanaatine ulaşılmıştır.

İnce (2020), 17-38 yaş aralığında değişen 218'i kadın 187'si erkek olmak üzere 2019-2020 güz döneminde Hacettepe Üniversitesi'nde lisans eğitimi almakta olan 405 gönüllü katılımcıyla yapmış olduğu bu çalışmada, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn kabul reddiyle psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme aracı rolünü incelemiştir. Bu çalışmanın birinci aşamasında araştırmanın temel değişkenleri olan ebeveyn kabul-reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtiler arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığı sorgulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre temel değişkenler arasında çeşitli düzeylerde pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Tavas (2020), 2019-2020 eğitim öğretim yıllarında İstanbul'da eğitim görmekte olan 300 üniversite öğrencisinin gönüllü katılımıyla yapmış olduğu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde anne baba reddi, yakın ilişkilerle ilgili psikolojik eğilimler

ve aldatma eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışma sonucunda ebeveyn kabul reddinin çok boyutlu ilişki doyumu ve aldatma eğilimleri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.”

Mengüloğul (2014), kekemelik şikayeti olan 18 yaş üzeri (20 kadın 20 erkek) 40 kekeme birey, kontrol grubu için kekemelik şikayeti olmayan 18 yaş ve üzeri (20 kadın 20 erkek) 40 birey olmak üzere toplam 80 bireyle yapılan çalışmada Kekeme bireylerde ebeveyn kabul-red algısının olumsuz etkileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Campos ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan çalışmada, bireylerin anne-baba red algısı kendilerine yönelik algılarını olumsuz yönde etkiledikleri ve kendilerini daha fazla eleştirdikleri tespit edilmiştir.

Khaleque ve Rohner (2002)’in yapmış olduğu çalışmada 1977-2000 yılları arasında 7563 katılımcı ile EKAR’ ın ana varsayımlarını araştırmak için dünya çapında yapılan en kapsamlı verileri içermektedir. Buna göre çalışmanın sonucunda; anne baba kabul reddin psikolojik uyumla ilişkili olduğu bulunmuş olmakla beraber kültür, etnik köken, ırk, cinsiyet, sosyal sınıf bağımsız bir şekilde algılanan anne baba kabul reddinin uyum ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

## **2.2. Evlilik**

Evlilik gelişmiş toplumlarda olduğu gibi geleneksel toplumlarda da en temel sosyal sistemlerden biridir. Evlilik ailenin başlangıç noktasıyken bireyin hayatında da en önemli dönüm noktasıdır. Evlilik genel manada iki kişinin birlikte yaşamak, çocuk dünyaya getirmek, çocuk yetiştirmek, hayatı paylaşmak gibi aktiviteleri yapmak için oluşturulan kurumdur. Evlilik genç yetişkinlik döneminin en önemli işlevlerinden biridir; bireyler evlenecekleri kişiyi seçerler ve o kişiyle yaşamaya karar verip aile kurarlar. (Demir ve Durmuş, 2015).

Evlilik bulunduğu toplumun gelenekleri, görenekleri, kuralları, inançları ışığında belirlenen, kadın ve erkeğin eş olarak beraberliklerinin ve dünyaya gelecek çocuklarının toplum içindeki konumlarının devlet tarafından himaye altına alınmasını sağlayan hukuki bir düzendir. (Yavuzer,2015).

Evlilik, sosyal kurallar ve kanunlarla, kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirdikleri, kendilerine özel ilişkiler bütünüdür. Kişilerin, cinsel hayatlarını meşrulaştıran ve sosyal olarak da uygun görülen bir sözleşmedir. Başka bir deyişle, evlilik, bireylerin

çocuk sahibi olmak ve büyütme için yaptığı, toplum tarafından da takdir gören bir sözleşmedir. (Ersanlı, 2005).

Evlilik farklı kültürlerin harmanlanması olarak da tanımlanmaktadır. Bu harmanlamanın bir yandan iki kültürden farklı, bir yandan da onların izlerini taşıyacak şekilde olması gerekmektedir. Ailelerin beklediği ise kendilerini tekrar eden, devam eden bir yapıdır ve bunun için çaba gösterirler. Oysaki bu istenmeyen bir durumdur. Sağlıklı bir evlilik, yeni evlilerin ailelerinden farklı ve dünyanın değişen koşullarına uygun olmalarıyla başlar. (Semerci, 2004).

Bacanlı evliliği, bireyin fitratında olan bir takım ihtiyaçlarının, hayata dair beklentilerinin karşılandığı, zorluklara birlikte göğüs gerildiği, acıların, sevinçlerin birlikte paylaşıldığı, yalnızlıkların giderildiği, neslin devamının sağlandığı bir kurum olarak tanımlanmaktadır. (Bacanlı,2001;Erişti,2010).

Borana göre ise evlilik kurumu biyolojik, psikolojik ve sosyal olmak üzere üç motivasyondan oluşmaktadır. Biyolojik motivasyon, uzun yıllar beraber yaşama isteği, kendi soyundan nesiller üretme arzusu, karşı cins ile ilişki hazzı ve kendini koruma isteği olarak kabul edilmiştir. Psikolojik motivasyon ise karşı cins tarafından beğenilme, sevme, sevilme, tercih edilme, kendi çocuklarıyla beraber olmadan duyulan güven ve mutluluk olarak tanımlanmıştır. Sosyal motivasyondan bahsedecek olursak toplumun beklentilerine, yasalarına uygun davranmanın verdiği rahatlık , toplumun değerleriyle hareket etmeden kaynaklanan saygınlık , güven hazzı olarak tanımlanmıştır. (Boran, 2003).

### **2.2.1. Evlilik Uyumu**

Evlilik uyumu kavramının net bir tanımı yoktur. LeMaster (1957) evlilik uyumunu problem çözme, adaptasyon veya düzenleme potansiyeli (aktaran Fıfıloğlu ve Demir, 2000)şeklinde tanımlarken; Locke ve Williamson (1958,s.562) ise evlilik hayatındaki çatışmalardan kaçınma veya çözme çabasında bulunma, ortak ilgi alanlarını bulup etkinlikler yapma, evlilikten beklentilerini iki tarafında karşılıyor olması olarak tanımlamaktadır.

Özgüven'e (2000) göre uyumlu evliliklerin özellikleri; Duyguları anlama, paylaşma, bireysel farklılıkları kabul etme, sevgi ve saygı duygusunu karşı tarafa aktarma, işbirlikçi olma, mizah duygusuna sahip olma, temel ihtiyaçları karşılama, çatışmadan sorunları çözme, karşılıklı onay ve takdir de bulunma, boş zamanları birlikte

değerlendirme, manevi değerlere inanma, sorunlarla başa çıkma yöntemlerini geliştirme şeklindedir. Evlilikte uyumu engelleyen durumları ise şu şekilde ifade etmektedir; iletişim problemleri, cinsellikle ilgili sıkıntılar, kadın ve erkekler arasındaki bireysel farklılıklar, evlilik dışı ilişkilerin yaşanması, ailenin gelir düzeyindeki değişimler, işsizlik, çocuk sahibi olamama ya da engelli bir çocuğa sahip olma, duygularda açık ve dürüst olmama, eşlerin kültür gelişime ayak uyduramaması, var olan çocukların evden ayrılmasıdır (Özgüven, 2000).

### **2.2.2. Eşler Arası İletişim**

Sosyal hayatın en temel birimi ailedir. Aile, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak işleyen bir organizasyondur. Yaşam şartlarının ve yaşam biçimlerinin hızla değiştiği günümüzün hızla değişen dünyasında, şehirler aile yapılarının araştırmakta zorlandığı alanlar haline geliyor. Köylü ve kentli ailelerin karşılaştıkları sorunlar farklıdır. Hızlı değişim süreci kentte güçlü bir şekilde hissedilmekte ve bu da çiftler arasındaki ilişkide sorunlara yol açmaktadır.

Geçmişte aileler, sabit gelirleri olmadığı ve maddi durumlarını iyileştirmek için şehre göç ederek, gece kondu inşa ederek, buralara yerleşmişlerdir. Dolayısıyla apartman yaşamına dâhil olmayan birçok aile olmuştur. Bu nedenle hemşehrileri ile bileşerek, beraber bir yerleşme kurmuş ve kültürlerini köyde olduğu gibi devam ettirmişlerdir. Birtakım aile bireyleri köy kültürünü sürdürmenin yanı sıra özümstedikleri kent kültürüne de adapte olmuşlardır. İş bulma sorunları, eskisinden daha kötü yaşam şartları ve yaşanan kültür şoku başta eşler olmak üzere aile bireyleri arasında sorunlar yaşanmasına neden olmuştur.

Eşlerle ilgili diğer sorunlar ise kadınların şehir hayatına uyum sağlamaları, kocalarının her dediğini kabul etmemeleri ve değişmeye araştırmalarıdır. Bir diğer sorun alanı ise erkeklerin kasabada iyi giyimli kadınları görüp eşlerine olan ilgilerinin azalması, bu yüzden onları kendilerini değiştirmeye zorlamaları ya da şehirde tanıştıkları kadınlarla beraber yaşamaları ya da eşlerine kuma getirmeleri önemli konulardan biri haline gelmiştir.

Kentsel yaşamda kadınlar gelişip ekonomik olarak güçlendikçe, kocalarıyla yaşadıkları sorunlara ve şiddete tahammül edememekte ve boşanmayı tercih etmektedirler. Bir diğer sorunlu alan ise eşlerin his ve sorunlarını paylaşmamalarıdır. Sonuç olarak, çiftler yabancılaşmaya başlar. Bu tehdit edici aile yapısının hayatta

sorunsuz bir şekilde atlatılabilmesi için eşler arasında etkili irtibat ve problem çözme becerilerinin kazandırılması önemlidir (Akgün ve Polat Uluocak, 2010: 10).

Çiftler arasındaki sorunların nedenlerine baktığımızda, bunun büyük bir kısmının sağlıklı iletişim eksikliğinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bir eşin söylediğini diğeri farklı düşünebilmektedir. İletişimi olumsuz etkileyen bir diğeri faktör de bireylerin ya agresif ya da pasif olmalarıdır.

Araştırmalar zamanla arkadaş, din ve kıskançlıktan kaynaklanan çatışmaların azaldığını, cinsellik, iletişim ve eğlence kaynaklı çatışmaların ise zamanla arttığını göstermiştir (Akgün ve Polat Uluocak, 2010). Bu sorunların kaynağından, çiftler ya iyi iletişimden yoksundur ya da sorunları etkili bir şekilde çözme becerisinden. Etkili problem çözme, bir problemi açıkça tanımlama ve formüle etme, bu probleme alternatif çözümleri üretme ve her iki taraf için de işe yarayan çözümleri uygulama yeteneğidir (Akgün ve Polat Uluocak, 2010).

### **2.2.3. Yetkinlik Beklentisi**

Yetkinlik White (1959, s.297) tarafından “ Organizmanın çevresi ile etkili şekilde iletişime girmesi” olarak kavramsallaştırılmıştır. Yetkinlik organik ve biyolojik faktörlerden etkilenen, ailevi ve kültürel etkilerden kaynaklanan sosyal hayatın içinde öğrenilir (Carroll,Badger veYang,2006,s.1008) ve bireylere yetkinlik algısı sunar. Algılanan öz yetkinlik, bireyin temel becerileri ne olursa olsun ilgili konudaki performansını yükseltir ve sahip olunan beceriler dışında uygun şartlar sağlandığında başarabileceğine dair inancı da sağlar (Bandura,1997a,s.37).

Yetkinlik beklentileri, bireyin bir ilişki hedefine ulaşmak için gerekli olan bir takım ilişki davranışını gerçekleştirme olasılığını tahmin etmesidir ( Lee,1984 –Dostal ve Langhinrichsen-Rohling, 1997).

### **2.2.4. Evlilikte Yetkinlik**

Evlilik, kadın ve erkek arasında gelecek nesilleri dünyaya getirmek ve yetiştirmek için gerçekleşen bir kurumdur(Larson ve Holman, 1994). Başka bir deyişle evlilik, farklı kültürlerde yetişmiş farklı bakış açıları, beklentileri olan iki yetişkinin hayatlarını birlikte yaşamak, çocuk sahibi olmak gibi amaçlar noktasında bir araya gelmesidir (Spanier, 1976).

Yetkinlik beklentisi, istenen ve olması gereken sonuca ulaştıracak hareketlerin gerçekleştirilmesi için bireylerin yetenekleriyle ilgili geliştirdikleri inançlarıdır (Bandura,1989, 1994; Akt:Allen ,1997 ).

Evlilikte yetkinlik, Bandura (1986)'nın sosyal bilişsel teorisine göre, sağlıklı bir evlilik ilişkisi kurmak ve sürdürebilmek için olması gereken davranışların sergilenebilme yeteneğine sahip olma inancı olarak kabul edilir.

Evlilik ilişkisi yetkinliği ve evlilik yetkinliği kelimelerinin manaları yakındır. İlişki yetkinliği, ilişkinin bireylerin tanışması, karar vermesi, szlenmesi, nişanlanması gibi aşamalarını incelerken; evlilik yetkinliği, evlendikten sonraki sürecin nasıl ilerlediğini incelemektedir (Erus ve Canel, 2015). Evlilikte yetkinlik, çiftlerin evlilikte yaşadıkları sorunları sağlıklı bir şekilde aşma ve sürdürme becerileri olarak kabul edilmektedir (Güngör ve zbay, 2008).

İlişkilerde yetkinlik inancı, eşler arasındaki uyumu, ilişki sürecini, ilişkinin kalitesini etkiler. Yüksek oranda öz-yetkinlik inancı sağlıklı bir ilişkinin oluşmasını sağlarken; düşük öz-yetkinlik kişileri başarısız ve yalnız hissetmelerine sebep olmaktadır(Riggio vd., 2011).

### **2.2.5. Evlilikte Yetkinlik ile İlgili Araştırmalar**

Satılmışoğlu (2020), Ankara Büyükşehir Belediyesi Aile Danışmanlık Merkezi'ne bir ay boyunca başvuran ve araştırmaya gönüllü olarak katılmış 144 evli bireyle yaptığı çalışmasında evlilikte yetkinlik ile evlilik kalitesi ve uyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre; evli bireylerin ilişkide yetkinlik ile çift uyumu arasında çok zayıf, evlilik kalitesiyle çift uyumu arasında orta derecede, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Evli bireylerin ilişkide yetkinlik ile evlilik kalitesi arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur.

şentürk (2018), yaptığı çalışmasında bireylerin evliliğinde “zyetkinlik” başta olmak üzere “ebeveyn özyetkinliği”, “bilişsel duygu düzenleme” ve “evlilik doyumunu” değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma evreni Tekirdağ'ın erkezky iliesi olarak belirlenmiş örneklem grubu ise burada ikamet eden ve en fazla 20 senelik evli olan ve en az bir evlat sahibi 182 kadın birey ve 147 adet erkek katılımcı grup seçilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda “evlilik doyumunu” ile “bilişsel duygu düzenleme” arasında oldukça düşük bir seviyede pozitif yönlü anlamlılık olduğu; “evlilikte zyetkinlik” ile orta seviyede bir pozitif yönlü anlamlılık olduğu;

“ebeveyn özyetkinliği” ile ise zayıf bir seviyede pozitif yönlü anlamlılık olduğu; saptanmıştır. Bununla birlikte “evlilikte özyetkinlik” değişkeninin “evlilik doyumu”nu anlamlı bir boyutta etkilediği öngörölmüştür.

Schumm ve Bugaighis (1986) tarafından evli kadınlar üzerine yapılan çalışmada, kariyer ve evlilik kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre; çalışmayan kadınlarda bir çocuğunun olması evlilik tatminini artırırken birden fazla çocuğunun olması evlilik tatminini azaltmakta, tam zamanlı çalışan kadınların ise sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça evlilik tatmini azalmaktadır.

Rogers ve Amato (2000) tarafından yapılan araştırmada evlilik kalitesi incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; kadınların erkeklere nazaran daha az evlilik kalitesi ve daha çok evlilik sorunu olduğu tespit edilmiştir.

Merrifield ve Gamble (2013) tarafından yapılan araştırmada; ilişki sürekliliğinin ebeveyn özyetkinliğini yordadığı tespit edilmiştir. İlişkide olumlu sonuçlara varabilmek için çaba gösteren eşlerin ilişkilerinde özyetkinliklerinin yüksek olması, ilişkilerinde olumlu sonuçlara ulaşmaları “ebeveyn özyetkinlikleri”ni de pozitif olarak etkilediği tespit edilmiştir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, bu veri toplama araçlarının özellikleri, güvenilirlik analizi, verilerin analiziyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

#### 3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmamızda araştırmanın amacına hizmet etmek için nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden de ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ya da daha fazla değişken arasında meydana gelen değişimi belirlemek için yapılan çeşitli istatistiksel yöntemlerdir (Karasar, 2018). Bu çalışmanın bağımlı değişkeni evlilikte yetkinliktir. Bağımsız değişkeni ise anne baba kabul red algısıdır.

Bu çalışmaya dahil olmaya gönüllü olan bireyler yalnızca anketlerde bulunan soruları cevaplamış olmakla beraber bunun dışında herhangi bir deneysel işleme tabi olmamışlardır.

#### 3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ilinde yaşayan, aile yaşam döngüsünün ilk versiyonunu geliştiren Duvall'ın IV. aile yaşam döngüsüne denk gelen (okul çağında çocukları olan aileler) bireylerden oluşmaktadır. IV. aile yaşam döngüsünde yer alan bireylerin okul çağında çocuğu olmasından ötürü en büyük çocuğu 6 yaş ve üzerinde olan ve en az 7 yıl evli olan bireyler araştırmaya katılmıştır. Katılımcıların 210 (%87.5)'u kadın, 30(%12.5)'u erkek toplamda 240 evli bireyler oluşturmaktadır. Elde edilen örneklem uygun örnekleme yöntemiyle oluşmuştur. Uygun örnekleme, araştırma için lazım olan örnekleme ulaşmanın daha kolay olduğu, maddi yönden ve iş gücü noktasında daha ekonomik olduğu örnekleme çeşidi olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2008: 92).

Araştırmaya dahil olan katılımcılar gönüllülük esasına göre seçilmiştir.

**Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Özellikleri**

<b>Demografik Veriler (n=240)</b>		<b>n</b>	<b>%</b>
Cinsiyet	Kadın	210	87.5
	Erkek	30	12.5
Eğitim Durumu	İlkokul	20	8.3
	Ortaokul	12	5.0
	Lise	56	23.3
	Lisans	111	46.3
	Lisansüstü	41	17.1
Sosyal-ekonomik Durum	Alt	13	5.4
	Orta	165	68.8
	Üst	62	25.8
Evlilik Kararını nasıl aldınız?	Benim adıma evlenme kararı	27	11.3
	Flört ederek	114	47.5
	Aracılık sayesinde kendi kararım	99	41.3
Sizinle Birlikte Yaşayan Aile Büyüğü Varlığı	Evet	14	5.8
	Hayır	226	94.2
		<b>Ortalama</b>	<b>Standart sapma</b>
Yaş		35.68	4.87
İlk çocuğunuz kaç yaşında		9.56	3.24
Kaç yıllık evlisiniz?		11.64	3.40
Evlendiğinizdeki yaşıınız?		24.32	3.29

\*Kategorik veriler frekans ve yüzde, nümerik veriler ortalama ve standart sapma olarak açıklanmıştır.

Tablo 3.1’deki verilere göre, katılımcıların; yaş ortalaması 35.68, evlendiğindeki yaş ortalamaları 24.32, ortalama evlilik yılları 11.64’ tür. Katılımcıların ilk çocuklarının yaş ortalaması 9.56’tür. Cinsiyet dağılımları incelendiğinde 210(%87.5)’u kadın, 30(%12.5)’u erkektir. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde 111(%46.3) kişi ile çoğunlukla lisans düzeyinde eğitime sahip oldukları görülmüştür. Sosyo-ekonomik durum dağılımları 165(%68.8) kişinin orta, 55(%22.9) kişinin ortalama üstü, 12(%5) şeklindedir. Katılımcıların 235(%98.3)’inin ilk evliliğini yaşadığı sonucu bulunmuştur. Evlilik kararını alma durumları değerlendirildiğinde, 240 katılımcının 114(%47.4)’ü flört ederek kendi evlenme kararı alırken 27(%11.3) kişinin kendi adına evlenme kararı aldığı sonucu bulunmuştur. 99(%41.3) kişinin ise aile, arkadaş, tanıdık vb aracılığı ile karar vermiştir. Katılımcıların 14(%5.8)’ü ile birlikte yaşayan aile büyüğü varken, 226(%94.2) kişinin yanlarında yaşayan aile büyüğü yoktur.

### 3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ) – Yetişkin Kısa Formu ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği kullanılmıştır.

#### 3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, çalışmaya katılan evli çiftlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, ekonomik durumu, kaçınıcı evliliği olduğu, ilk çocuğunun yaşı, evlilik yılı bilgilerini içermektedir. Araştırmada kullanılan formun bir örneği Ek-2’ de sunulmuştur.

#### 3.3.3. Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ) - Yetişkin Kısa Formu

Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ) bireylerin çocuklukta algılanan ebeveyn kabul-red seviyelerinin belirlenmesi amacıyla 1978 yılında Rohner, Saavedra ve Granum tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek anne, baba olmak üzere iki formdan ve sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red olarak dört alt boyut ve 24 sorudan meydana gelmektedir. Bu dört alt boyutun puanlarının toplamı, bireylerin çocuklukta algıladığı anne-baba kabul ve reddin derecesini belirlemektedir. Toplam puan skoru olarak 60 ile 240 seviyesi arasında değişmektedir. Kabul algısı olarak 60 puan en yüksek dereceyi ifade etmekte; red algısı bağlamında ise 240 en yüksek düzeydeki puanı temsil etmektedir.

Katılımcıların yanıtları 4’lü likert ile derecelendirilmektedir. “Neredeyse her zaman doğru” 4, “bazen doğru” 3, “nadiren doğru” 2 ve “neredeyse hiçbir zaman doğru” 1 şeklinde puanlanmaktadır. Sıcaklık/şefkat alt boyutunda puanların yükselmesi kişinin ebeveyn kabul derecesinin arttığını ifade ederken diğer alt boyutlardaki puanların yükselmesi ise algılanan reddedilme seviyesinin arttığını ifade etmektedir (Rohner, 2005b).

Ölçeğin uyarılama çalışması Dedeler, Akün ve Batıgün (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçek, anne ve babaya aynı soruların sorulduğu iki formdan oluşmaktadır. Anne formu 24, baba formu 24 olmak üzere toplam 48 sorudan oluşmaktadır. Ölçek orijinaliyle aynı alt boyutları olan dört faktörlü bir yapıda bulunmaktadır. Ölçeğin 1., 3., 9., 12., 13., 17., 19., 22., 24. Maddeleri sıcaklık/şefkat alt boyutunda, 4., 6., 10., 14., 18., 20. Maddeler düşmanlık/saldırganlık alt boyutunda, 2., 7., 11., 15., 23. maddeleri kayıtsızlık/ihmal alt boyutunda, 5., 8., 16., 21. maddeler ise ayrışmamış red alt boyutunda yer almaktadır. Ölçekte bulunan sıcaklık alt boyutu ters kodlanarak

ölçekten toplam ebeveyn reddi puanına ulaşılmaktadır. . Ölçeğin anne formunun iç tutarlılık katsayısı 0.75 ve 0.92, test-tekrar test güvenilirlik katsayıları 0.40 ve 0.83, madde toplam korelasyonu 0.45 ve 0.82 arasında değişim göstermektedir. Baba formunun iç tutarlılık katsayıları 0.85 ve 0.96, test-tekrar test güvenilirlik katsayıları 0.86 ve 0.96 ile madde toplam korelasyonu 0,50 ve 0,92 arasında değişim göstermektedir. Ölçeğin örneği Ek-3 ve Ek-4'te verilmiştir.

### **3.3.3 Evlilikte Yetkinlik Ölçeği**

Bireylerin evlilikte ihtiyacı olan sosyal ve kişisel yeterliliklerinin ölçüldüğü Evlilikte Yetkinlik Ölçeği; Cihan, Güngör ve Özbay (2006) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek 33 maddeden meydana gelmektedir. Ölçek “Hiçbir zaman” “Nadiren” “Ara sıra” “Sık sık” “Her zaman” şeklinde puanlanmaktadır ve ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten toplam alınabilecek olan en yüksek düzeydeki puan 165, en düşük puan ise 33'tür. Puanın yüksek olması kişinin evlilikte yetkinliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirliğinin tespiti için yapılan iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve Cronbach Alfa katsayısı .96 olarak bulunmuştur. Benzer ölçek geçerliğine Fışıloğlu ve Demir (2000)'in geçerlik güvenilirlik çalışmasını yaptığı Çift Uyum Ölçeği ile bakılmış, aralarındaki korelasyon ( $r=.66$   $p< .01$ ) olarak bulunmuştur. Ölçeğin örneği Ek-5'te verilmiştir.

### **3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi**

Ölçekler toplanıp araştırmacı tarafından incelenmiş ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İstatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 26.0 programı kullanılmıştır. Veriler,  $\alpha=0.05$  anlamlılık düzeyi ve %95 güven düzeyinde analiz edilip raporlanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro Wilk testi ile yapılmıştır. Normal dağılıma sahip olmayan bağımsız iki grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi, üç ya da daha fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Üç ya da daha fazla grup kıyaslamalarında anlamlı elde edilen değişkenlerin post-hoc kıyaslamaları Dunn testi ile yapılmıştır. Nümerik veriler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde Spearman Korelasyon analizi uygulanmıştır. Kullanılan iki ölçeğin birbiri üzerindeki etkisini incelemek için Lineer Regresyon analizi, Enter metodu kullanılarak uygulanmıştır.

Nümerik verilerin tanımlayıcı istatistikleri ortalama  $\pm$  standart sapma, Medyan(min-max) ve kategorik veriler için frekans(yüzde) olarak açıklanmıştır.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucu Tablo 3.2’de verilmiştir.

**Tablo 3.2: Ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının normal dağılım test istatistikleri**

	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Df	p	İstatistik	df	p
<b>Evlilikte Yetkinlik Ölçeği</b>						
Eşle İlişki	0.140	238	0.001	0.926	238	0.001
Yakın Çevreyle İlişki	0.100	238	0.001	0.948	238	0.001
Evlilikte Özyeterlilik	0.091	238	0.001	0.963	238	0.001
<b>Anne-Baba Kabul Red Ölçeği</b>						
<b>Anne</b>						
Sıcaklık/Şefkat	0.120	238	0.001	0.913	238	0.001
Düşmanlık/Saldırganlık	0.192	238	0.001	0.816	238	0.001
Kayıtsızlık/İhmal	0.144	238	0.001	0.898	238	0.001
Ayrışmamış Red	0.330	238	0.001	0.551	238	0.001
Toplam Puan	0.123	238	0.001	0.875	238	0.001
<b>Baba</b>						
Sıcaklık/Şefkat	0.127	238	0.001	0.915	238	0.001
Düşmanlık/Saldırganlık	0.226	238	0.001	0.758	238	0.001
Kayıtsızlık/İhmal	0.130	238	0.001	0.912	238	0.001
Ayrışmamış Red	0.406	238	0.001	0.512	238	0.001
Toplam Puan	0.137	238	0.001	0.882	238	0.001

\*df: serbestlik derecesi

Tablo 4.3 incelendiğinde ölçek alt boyut ve toplam puanlarının normal dağılım göstermediği sonucuna varılmıştır.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sorularına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Katılımcılara uygulanan Anne Baba Kabul Red Ölçeği ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut ve toplam puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 4.1’de verilmiştir.

**Tablo 4.1: Anne-Baba Kabul-Red Ölçeği ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeğine Dair Tanımlayıcı İstatistikler**

Ölçekler	Boyutlar	Ortalama	Standart Sapma
Evlilikte Yetkinlik Ölçeği	Eşle İlişki	78.32	13.61
	Yakın Çevreyle İlişki	55.10	10.45
	Evlilikte Özyeterlilik	133.43	20.44
Anne-Baba Kabul Red Ölçeği	Anne		
	Sıcaklık/Şefkat	28.80	6.12
	Düşmanlık/Saldırganlık	9.19	3.67
	Kayıtsızlık/İhmal	8.78	3.34
	Ayrışmamış Red	4.97	2
	Toplam Puan	48.15	13.08
Baba	Sıcaklık/Şefkat	27.43	7.47
	Düşmanlık/Saldırganlık	8.84	3.80
	Kayıtsızlık/İhmal	9.30	3.72
	Ayrışmamış Red	5.12	2.54
	Toplam Puan	49.83	15.39

\* Veriler ortalama ve standart sapma olarak açıklanmıştır.

Tablo 4.1 incelendiğinde, Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyutlarından eşle ilişki boyutu puan ortalamasının ( $x=78.32$ ), yakın çevre ile ilişki boyutu puan ortalamasının ( $x=55.10$ ), evlilikte özyeterlilik puan ortalamasının ( $x=133.43$ ) olduğu sonucu bulunmuştur.

Anne-Baba Kabul Red Ölçeği anne kısmında; sıcaklık/şefkat boyutu puan ortalamasının ( $x=28.80$ ), düşmanlık saldırganlık boyutu puan ortalamasının ( $x=9.19$ ), kayıtsızlık/ihmal boyutu puan ortalamasının ( $x=8.78$ ), ayrışmamış red boyutu puan ortalamasının ( $x= 4.97$ ), ölçekten alınan toplam puanın ( $x=48.15$ ) olduğu sonucu bulunmuştur.

Anne-Baba Kabul Red Ölçeği baba kısmında; sıcaklık/şefkat boyutu puan ortalamasının ( $x=27.43$ ), düşmanlık saldırganlık boyutu puan ortalamasının ( $x=8.84$ ), kayıtsızlık/ihmal boyutu puan ortalamasının ( $x=9.30$ ), ayrışmamış red boyutu puan ortalamasının ( $x= 5.12$ ), ölçekten alınan toplam puanın ( $x=49.83$ ) olduğu sonucu bulunmuştur.

Anne-Baba Kabul Red Ölçeği ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği arasındaki ilişkinin değerlendirilmesine yönelik korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.2’de verilmiştir.

**Tablo 4.2: Anne-Baba Kabul Red Ölçeği ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Arasındaki İlişki**

		Evlilikte Yetkinlik Ölçeği			
Boyutlar		Spearman Korelasyon	Eş ile ilişki	Yakın çevre ile ilişki	Öz Yeterlilik
<b>Anne Kabul Red Ölçeği</b>	<b>Anne</b>				
	Sıcaklık/Şefkat	R	0.21*	0.36*	0.32*
	Düşmanlık/Saldırganlık	R	-0.24*	-0.22*	-0.27*
	Kayıtsızlık/İhmal	R	-0.21*	-0.30*	-0.29*
	Ayrışmamış Red	R	-0.05	-0.22*	-0.15*
<b>Anne Toplam</b>		R	-0.25*	-0.37*	-0.35*
<b>Baba Kabul Red Ölçeği</b>	<b>Baba</b>				
	Sıcaklık/Şefkat	R	0.24*	0.34*	0.33*
	Düşmanlık/Saldırganlık	R	-0.25*	-0.20*	-0.23*
	Kayıtsızlık/İhmal	R	-0.30*	-0.39*	-0.40*
	Ayrışmamış Red	R	-0.21*	-0.32*	-0.28*
<b>Baba Toplam</b>		R	-0.31*	-0.37*	-0.38*

\* $p<.001$

Tablo 4.2 incelendiğinde; Anne Baba Kabul Red Ölçeği’nde anneye ait şefkat ve sıcaklık alt boyut puan skoruyla Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puan skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki yer almaktadır. ( $p<0.05$ ). Buna göre anne sevgi ve şefkat puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak artmaktadır. Anneye ait düşmanlık ve saldırganlık puanı ile evlilikte yetkinlik ölçeği alt boyut puan skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre anne düşmanlık ve saldırganlık puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Anneye ait kayıtsızlık ve ihmal puanı ile evlilikte yetkinlik ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve

negatif yönde bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre anne düşmanlık ve saldırganlık puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Anne ye ait ayrışmamış red puanı ile evlilikte yetkinlik ölçeği alt boyut puanlarında yakın çevre ile ilişki ve öz yeterlilik puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre anne ayrışmamış red puanı arttıkça evlilikte yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Anneye ait uygulanan ölçek toplam puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre Anne Kabul Red Ölçeğinden alınan toplam puan arttıkça evlilikte eş ilişkisi, yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Bunun sonucunda annenin kabul algısı olması durumunda kişinin evlilikte hem eş ilişkisi hem de yakın çevre ilişkisi ile öz yeterliliği de olumlu yönde etkilenmektedir. Annenin red algısı olması durumunda ise kişinin evlilikte eş yakın çevre ilişkisi ile öz yeterlilik duygusu da olumsuz yönde etkilenmektedir.

Babaya uygulanan kabul red ölçeğinde ise; babaya ait şefkat ve sıcaklık alt boyut skor puanı düzeyi ile evlilikte yetkinlik ölçeği alt boyut skor puanı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki yer almaktadır ( $p<0.05$ ). Buna göre baba sevgi ve şefkat puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak artmaktadır. Babaya ait düşmanlık ve saldırganlık skor puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut skor puanı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bağlamda negatif yönlü bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre baba düşmanlık ve saldırganlık puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi, yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Babaya ait kayıtsızlık ve ihmal puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut skor puanı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bağlamda negatif yönlü bir ilişki yer almaktadır ( $p<0.05$ ). Buna göre baba düşmanlık ve saldırganlık puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Babaya ait ayrışmamış red puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanlarında yakın çevre ile ilişki ve öz yeterlilik puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bağlamda negatif yönlü bir ilişki yer almaktadır ( $p<0.05$ ). Buna göre baba ayrışmamış red puanı arttıkça evlilikte yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Babaya ait uygulanan ölçek toplam puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği “alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bağlamda negatif yönlü bir ilişki yer almaktadır

( $p < 0.05$ ). Buna göre baba kabul red ölçeğinden alınan toplam puan arttıkça evlilikte eş ilişkisi yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Bunun sonucunda babanın kabul algısı olması durumunda kişinin evlilikte hem eş ilişkisi hem de yakın çevre ilişkisi ile öz yeterliliği de olumlu yönde etkilenmektedir. Babanın red algısı olması durumunda ise kişinin evlilikte eş, yakın çevre ilişkisi ile öz yeterlilik duygusu da olumsuz yönde etkilenmektedir.

Katılımcıların cinsiyetine göre uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanlarının farklılığının değerlendirilmesine ilişkin analizde elde edilen bulgular Tablo 4.3'te verilmiştir.

**Tablo 4.3: Cinsiyetine Göre Uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Farklılığının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi**

Ölçekler	Alt Boyutlar	Cinsiyet		p
		Kadın	Erkek	
Anne Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	30(9-36)	29.50(18-36)	0.46
	Düşmanlık/Saldırganlık	8(6-24)	8(6-22)	0.94
	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-20)	8(5-15)	0.23
	Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-8)	0.02
	Anne Toplam	45(33-105)	44(33-81)	0.30
Baba Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	29(9-36)	28.50(9-36)	0.62
	Düşmanlık/Saldırganlık	8(6-24)	7.50(6-24)	0.91
	Kayıtsızlık/İhmal	9(5-20)	8.5(5-20)	0.79
	Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-16)	0.90
	Baba Toplam	46(33-98)	46.50(33-105)	0.66
Evlilikte Yetkinlik Ölçeği	Eşle İlişki	84(28-95)	72.50(45-91)	0.00
	Yakın Çevreyle İlişki	57(28-70)	58(35-68)	0.90
	Evlilikte Öz yeterlilik	137(65-165)	126(84-159)	0.09

\*Veriler medyan(min-max) olarak açıklanmıştır.

Tablo 4.3 incelendiğinde; katılımcıların cinsiyetine göre Evlilikte Yetkinlik Ölçeği ve Anne Baba Kabul Red Ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının değerlendirilmesine ilişkin sonuçlarda anne ayrışmamış red alt boyut puanı ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği eşle ilişki alt boyut puanı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahiptir ( $p < 0.05$ ). Buna göre anne ayrışmamış red puanı kadınlarda erkeklere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde eşle ilişki ölçek alt boyut

puanı kadınlarda erkeklere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Buna göre kadınlarda eşle ilişkinin ve ayrışmamış red duygusunun erkeklere göre daha olumsuz etkilendiği sonucuna varılmıştır. Ölçeklerin diğer alt boyutları ise cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip değildir ( $p>0.05$ ).

Katılımcıların evlilik süresine göre ölçek puanları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

**Tablo 4.4: Evlilik Süresi ile Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığın Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi**

Ölçekler	Alt Boyutlar	Evlilik Süresi (yıl)		p
		11 Yıl Altı	11 Yıl Üstü	
Anne Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	30(9-36)	30(12-36)	0.76
	Düşmanlık/Saldırganlık	8(6-24)	8(6-23)	0.12
	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-20)	8(5-20)	0.16
	Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-14)	0.20
	Anne Toplam	44(33-105)	46(33-90)	0.39
Baba Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	28(9-36)	29(9-36)	0.84
	Düşmanlık/Saldırganlık	7(6-24)	8(6-24)	0.59
	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-20)	9(5-20)	0.20
	Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-16)	0.46
Baba Toplam	45(33-98)	47(33-105)	0.79	
Evlilikte Yetkinlik Ölçeği	Eşle İlişki	84(28-95)	82(45-95)	0.34
	Yakın Çevreyle İlişki	58(33-70)	55.50(28-70)	0.20
	Evlilikte Öz yeterlilik	136(65-165)	136(77-165)	0.25

\*Veriler medyan(min-max) ile açıklanmıştır.

Tablo 4.4 incelendiğinde evlilik süresinin 11 yıl ve altı olmasına göre ile katılımcılara uygulanan Anne Baba Kabul Red Ölçeği ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ( $p>0.05$ ).

Sosyo-ekonomik duruma göre ölçek puanlarının farklılığının değerlendirilmesine ilişkin istatistiksel analiz sonuçları Tablo 4.5'te verilmiştir.

**Tablo 4.5: Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Ölçek Puanlarının Farklılığının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi**

Ölçekler	Alt Boyutlar	Sosyo-Ekonomik Düzey			p	Farklılık
		1. Alt	2. Orta	3. Üst		
Anne Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	30 (22-34)	29 (9-36)	32 (17-36)	0.01	1-3
	Düşmanlık/ Saldırganlık	11 (6-15)	8 (6-24)	7 (6-21)	0.00	1-2 1-3
	Kayıtsızlık/ İhmal	9 (6-17)	8 (5-20)	7 (5-15)	0.00	1-2
	Ayrışmamış Red	4 (4-10)	4 (4-16)	4 (4-14)	0.07	-
	Anne Toplam	50 (37-59)	47 (33-105)	39.50 (33-87)	0.00	1-2
	Baba Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	26 (9-32)	29 (9-36)	31 (14-36)	0.01
Baba Kabul Red Ölçeği	Düşmanlık/ Saldırganlık	11 (6-24)	8 (6-24)	7 (6-19)	0.00	1-3 2-3
	Kayıtsızlık/ İhmal	11 (5-20)	9 (5-20)	7 (5-20)	0.00	1-2 1-3
	Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-16)	4(4-14)	0.05	-
	Baba Toplam	56 (42-105)	47 (33-98)	43 (33-93)	0.00	1-3 2-3
Evlilikte Yetkinlik Ölçeği	Eşle İlişki	73 (53-91)	83 (28-95)	83 (49-95)	0.14	-
	Yakın Çevreyle İlişki	43 (28-63)	57 (29-70)	58.50 (33-70)	0.01	1-2 1-3
	Evlilikte Öz yeterlilik	121 (89-147)	138 (65-165)	134 (111-164)	0.06	-

*\*Post-hoc p-değerleri Dunn testine ait p-değerleridir. \*Veriler medyan(min-max) olarak açıklanmıştır.*

Tablo 4.5 incelendiğinde; anne kabul red ölçeğinde sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve anne kabul red toplam puanı sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $p < 0.05$ ). Yapılan post hoc test sonucuna göre ise; sıcaklık/şefkat boyutunda sosyo-ekonomik durumu alt olan kişilerin puanı üst olan kişilere kıyasla anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Bunun sonucunda sosyo-ekonomik düzeyi alt olan kişilerin kabul algısı üst olanlara kıyasla daha azdır. Düşmanlık/saldırganlık alt boyut puanı için yapılan post hoc test sonucunda sosyo-ekonomik durumu alt olanların orta ve üst olanlara göre düşmanlık/saldırganlık puanı anlamlı olarak daha yüksek bulunduğundan sosyo-ekonomik durumu düşük olan kişilerin red algısı daha yüksektir. Benzer şekilde

kayıtsızlık/ihmal alt boyut puan düzeyi sosyo-ekonomik durumu alt seviyede yer alanların orta düzeydekilere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunduğundan ekonomik durumu düşük olan kişilerin red algısı daha yüksek olarak sonuçlanmıştır. Anne kabul red ölçeğinden alınan toplam puan değerlendirildiğinde ise sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık mevcuttur ( $p<0.05$ ). Buna göre yapılan post-hoc test sonucunda sosyo-ekonomik düzey iyileştikçe red algısının azaldığı sonucuna varılmıştır.

Baba kabul red ölçeğinde sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve baba kabul red toplam puanı sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $p<0.05$ ). Yapılan post hoc test sonucuna göre ise; sıcaklık/şefkat boyutunda sosyo-ekonomik durumu alt olan kişilerin puanı üst olan kişilere kıyasla anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Bunun sonucunda sosyo-ekonomik düzeyi alt olan kişilerin kabul algısı üst olanlara kıyasla daha azdır. Düşmanlık/saldırganlık alt boyut puanı için yapılan post hoc test sonucunda sosyo-ekonomik durumu alt olanların orta ve üst olanlara göre düşmanlık/saldırganlık puanı anlamlı olarak daha yüksek bulunduğundan sosyo-ekonomik durumu düşük olan kişilerin red algısı daha yüksektir. Benzer şekilde kayıtsızlık/ihmal alt boyut puanı sosyo-ekonomik durumu alt düzeyde yer alanların orta düzeydekilere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunduğundan ekonomik durumu düşük olan kişilerin red algısı daha yüksek olarak sonuçlanmıştır. Baba kabul red ölçeğinden alınan toplam puan değerlendirildiğinde ise sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık mevcuttur ( $p<0.05$ ). Buna göre yapılan post-hoc test sonucunda sosyo-ekonomik düzey iyileştikçe red algısının azaldığı sonucuna varılmıştır.

Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları sosyo-ekonomi düzeye göre değerlendirildiğinde yakın çevreyle ilişki alt boyut skor puanının anlamlı bağlamda bir farklılığa sahip olduğu saptanmıştır ( $p<0.05$ ). Yapılan post-hoc test sonucunda ekonomik düzeyi alt olanların orta ve üst olanlara kıyasla yakın çevreyle olan ilişki puanı anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Buna göre ekonomik düzeyin düşük olması evlilikte yakın çevreyle ilişki yetkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Eğitim durumuna göre ölçek puanlarının farklılığının değerlendirilmesine ilişkin istatistiksel analiz sonuçları Tablo 4.6'da aktarılmıştır.

**Tablo 4.6: Eğitim Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Farklılığının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi**

Ölçek	Eğitim Durumu					P
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
<b>Anne Kabul Red Ölçeği</b>						
Sıcaklık/Şefkat	28 (11-36)	32 (19-36)	30 (9-36)	31 (12-36)	30 (19-36)	0.71
Düşmanlık/Saldırganlık	10 (6-16)	8.50 (6-14)	8 (6-24)	8 (6-22)	8 (6-19)	0.18
Kayıtsızlık/İhmal	11 (5-17)	9 (5-11)	8 (5-20)	8 (5-20)	9 (5-18)	0.02
Ayrışmamış Red	4 (4-10)	4 (4-7)	4 (4-16)	4 (4-13)	4 (4-15)	0.39
Anne Toplam	55.50 (33-72)	47 (33-58)	43 (33-105)	44 (33-90)	44 (33-87)	0.15
<b>Baba Kabul Red Ölçeği</b>						
Sıcaklık/Şefkat	28 (10-36)	31 (9-36)	30 (9-36)	29 (11-36)	30 (9-36)	0.60
Düşmanlık/Saldırganlık	10 (6-21)	9.50 (6-20)	8 (6-24)	7 (6-24)	7 (6-23)	0.01
Kayıtsızlık/İhmal	11 (5-14)	8 (5-20)	8 (5-20)	8 (5-20)	8 (5-19)	0.16
Ayrışmamış Red	4 (4-12)	4 (4-16)	4 (4-16)	4 (4-14)	4 (4-16)	0.58
Baba Toplam	50.50 (35-91)	44.50 (33-95)	45.50 (33-105)	45.50 (33-98)	44 (33-90)	0.31
<b>Evlilikte Yetkinlik Ölçeği</b>						
Eşle İlişki	82.50 (49-91)	84.50 (61-95)	79.70 (45-95)	84 (28-95)	78 (45-95)	0.39
Yakın Çevreyle İlişki	57 (35-68)	59 (28-70)	58.50 (29-70)	57 (33-70)	54 (33-70)	0.25
Evlilikte Öz yeterlilik	129 (98-153)	146 (89-163)	135 (77-163)	138 (65-165)	129 (84-165)	0.71

*\*Post-hoc p-değerleri Dunn testine ait p-değerleridir. \*Veriler medyan(min-max) olarak açıklanmıştır. \*Anne Kayıtsızlık/ihmal post-hoc test: lise-ilkokul: 0.01, ilkokul-lisans:0.00. \*Baba Düşmanlık/Saldırganlık post-hoc test: lise-ilkokul: 0.008, ilkokul-lisans:0.007*

Tablo 4.6 incelendiğinde katılımcıların eğitim durumuna göre anne kabul red ölçeğinde kayıtsızlık/ihmal baba kabul red ölçeğinde düşmanlık/saldırganlık alt boyut puanları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılığa sahiptir ( $p < 0.05$ ). Yapılan post-hoc test sonuçlarına göre ilkokul düzeyinde olan katılımcıların anne kayıtsızlık/ihmal puanı lise ve lisans düzeyinde olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Baba düşmanlık/saldırganlık alt boyut puanı için post-hoc test sonucunda ilkokul düzeyinde olan katılımcıların baba kayıtsızlık/ihmal puanı lise ve lisans düzeyinde olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Bunun sonucunda anne ve babalarda eğitim düzeyi düşük olanların red algıları daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların ilk evliliklerini yoksa ikinci evliliklerini olması durumuna göre ölçek puanlarının kıyaslanmasına “ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

**Tablo 4.7: Kaçınıcı Evlilik Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Mann Whitney U Testi ile Kıyaslanması**

Ölçekler	Alt Boyutlar	Kaçınıcı Evlilik		p
		1. Evlilik	2. Evlilik	
Anne Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	30(9-36)	32.50(26-34)	0.54
	Düşmanlık/Saldırganlık	8(6-24)	7(6-8)	0.18
	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-20)	7.50(5-11)	0.61
	Ayrılmamış Red	4(4-16)	4(4-4)	0.15
	Anne Toplam	45(33-105)	40(37-49)	0.33
Baba Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	29(9-36)	15.50(12-35)	0.07
	Düşmanlık/Saldırganlık	7.50(6-24)	8(6-22)	0.61
	Kayıtsızlık/İhmal	9(5-20)	13.50(8-15)	0.05
	Ayrılmamış Red	4(4-16)	4(4-10)	0.96
Evlilikte Yetkinlik Ölçeği	Baba Toplam	46(33-105)	62.50(43-86)	0.08
	Eşle İlişki	83(28-95)	64(50-69)	0.01
	Yakın Çevreyle İlişki	57(28-70)	53(51-61)	0.58
	Evlilikte Öz yeterlilik	137(65-165)	117.50(104-126)	0.04

\*Veriler medyan(min-max) olarak açıklanmıştır.

Tablo 4.7 incelendiğinde katılımcıların ilk evlilikleri ya da ikinci evlilikleri olmasına göre Anne Baba Kabul Red Ölçeği toplam skor puanları ve alt boyut skor puanları anlamlı bağlamda farklılığa sahip değildir ( $p>0.05$ ). Ancak Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyutlarından eşle ilişki ve evlilikte öz yeterlilik alt boyut puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahiptir ( $p<0.05$ ). Buna göre ikinci evliliği olan kişilerin evlilikte öz yeterliliği ve eşle ilişki puanları anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Bunun sonucunda bir kez evlilik yaşayıp boşanan kişilerin ikinci evliliklerinde yetkinlikleri anlamlı olarak olumsuz etkilenmektedir.

Katılımcıların ilk çocuklarının yaşlarına göre uygulanan ölçek alt boyut puanları ve toplam puanları arasındaki korelasyonun değerlendirilmesine dair yapılan analiz bulguları Tablo 4.8’de aktarılmıştır.

**Tablo 4.8: İlk Çocuk Yaşı ile Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığın Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi**

Ölçekler	Alt Boyutlar	İlk çocuğun yaşı		P
		<9	>9	
Anne Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	31(13-36)	29(9-36)	0.33
	Düşmanlık/Saldırganlık	8(6-23)	8(6-24)	0.04
	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-20)	8.50(5-20)	0.03
	Ayrışmamış Red	4(4-15)	4(4-16)	0.10
	Anne Toplam	43(33-89)	48(33-105)	0.04
Baba Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	30(9-36)	29(9-36)	0.31
	Düşmanlık/Saldırganlık	7(6-24)	8(6-24)	0.22
	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-20)	9(5-20)	0.06
	Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-16)	0.47
	Baba Toplam	44(33-98)	48(33-105)	0.16
Evlilikte Yetkinlik Ölçeği	Eşle İlişki	84 (28-95)	79.50 (45-95)	0.14
	Yakın Çevreyle İlişki	58 (29-70)	57 (28-70)	0.21
	Evlilikte Öz yeterlilik	137 (65-165)	134.5 (77-165)	0.16

\*Veriler medyan(min-max) olarak açıklanmıştır.

Tablo 4.8 incelendiğinde ilk çocuğun yaşının 9 altı ve üstü olmasına göre katılımcılara uygulanan “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut ve toplam puanları ve “baba kabul red ölçeği” toplam ve alt boyut skor puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bağlamda bir farklılık yer almadığı tespit edilmiştir ( $p>0.05$ ). İlk çocuğun yaşının 9 altı ve üstü olmasına göre katılımcılara uygulanan anne kabul red ölçeği düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve anne toplam puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahiptir ( $p>0.05$ ). Buna göre ilk çocuğu 9 yaş altında olan kişilerin 9 yaş üstünde olan kişilere kıyasla anne kabul red ölçeği düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve anne toplam puanı anlamlı olarak daha düşüktür. Diğer alt boyut puanları ise ilk çocuk yaşına göre anlamlı bağlamda bir farklılığa sahip olmadığı saptanmıştır ( $p>0.05$ ).

**Tablo 4.9: Katılımcıların Evlendiklerindeki Yaş İle Uygulanan Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığın Mann Whitney U Testi İle Değerlendirilmesi**

Ölçekler	Alt Boyutlar	Evlenilen Yaş		P
		<24	>24	
Anne	Sıcaklık/Şefkat	30(9-36)	31(13-36)	0.58
Kabul	Düşmanlık/Saldırganlık	8(6-24)	8(6-23)	0.79
Red	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-20)	8(5-20)	0.68
Ölçeği	Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-15)	0.92
	Anne Toplam	46(33-105)	44(33-88)	0.58
Baba	Sıcaklık/Şefkat	29(9-36)	29(9-36)	0.21
Kabul	Düşmanlık/Saldırganlık	7.50(6-24)	8(6-24)	0.83
Red	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-20)	9(5-20)	0.12
Ölçeği	Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-16)	0.34
	Baba Toplam	46(33-98)	46(33-105)	0.19
Evlilikte	Eşle İlişki	84(45-95)	75(28-95)	0.01
Yetkinlik	Yakın Çevreyle İlişki	60(28-70)	55(33-70)	0.03
Ölçeği	Evlilikte Öz yeterlilik	142 (77-165)	129 (65-165)	0.00

\* Veriler medyan(min-max) olarak açıklanmıştır

Tablo 4.9 incelendiğinde katılımcıların evlendiği yaş ile anne- baba kabul red ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ( $p>0.05$ ). “Evlilikte yetkinlik ölçeği” eşle ilişki yakın çevre ile ilişki ve evlilikte öz yeterlilik “alt boyut skor puanları ile evlenilen yaş arasında istatistiksel düzlemde anlamlı bir farklılık görülmemektedir ( $p<0.05$ ). Buna göre 24 yaşının altında evlenenlerin 24 yaş üstü evlenenlere kıyasla yakın çevreyle ilişkisi ve evlilikte öz yeterlilik alt boyut puanı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların evlilik kararını alma biçimi ile uygulanan anne-baba kabul red ölçeği ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının kıyaslanmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.10’da açıklanmıştır.

**Tablo 4.10: Evlilik Kararını Alma Biçimi İle Uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Kıyaslanmasına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları**

Ölçekler ve Alt Boyutları	Evlilik Kararı			p	Farklılık
	1. Benim adıma evlenme kararı	2. Flört Ederek	3. Aracılık sayesinde kendi kararım		
<b>Anne Kabul Red Ölçeği</b>					
Sıcaklık/Şefkat	30(17-36)	31(12-36)	29(9-36)	0.03	2-3
Düşmanlık/Saldırganlık	8(6-19)	8(6-22)	9(6-24)	0.07	-
Kayıtsızlık/İhmal	9(5-18)	7(5-20)	9(5-20)	0.00	2-3
Ayrışmamış Red	4(4-15)	4(4-13)	4(4-16)	0.63	
Anne Toplam	47(33-87)	41.50(33-90)	48(33-105)	0.01	2-3
<b>Baba Kabul Red Ölçeği</b>					
Sıcaklık/Şefkat	29(15-36)	30.50(9-36)	27(9-36)	0.19	-
Düşmanlık/Saldırganlık	10(6-23)	7(6-24)	8(6-24)	0.20	-
Kayıtsızlık/İhmal	11(5-17)	8(5-20)	9(5-20)	0.10	-
Ayrışmamış Red	4(4-16)	4(4-16)	4(4-16)	0.29	-
Baba Toplam	50(33-90)	43(33-105)	49(33-98)	0.07	-
<b>Evlilikte Yetkinlik Ölçeği</b>					
Eşle İlişki	84(45-90)	84.50(28-95)	76(45-95)	0.00	2-3
Yakın Çevreyle İlişki	60(35-68)	58(29-70)	55(28-70)	0.04	2-3
Evlilikte Öz yeterlilik	143(80-161)	138.50(65-165)	132(77-165)	0.00	2-3

\* Post-hoc p-değerleri Dunn testine ait p-değerleridir. \*Veriler medyan(min-max) olarak açıklanmıştır.

Tablo 4.10 incelendiğinde kişinin evlilik kararını aldığı duruma göre anne kabul red ölçeğinde sıcaklık/şefkat, kayıtsızlık/ihmal ve ölçek toplam puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahiptir ( $p < 0.05$ ). Yapılan post-hoc karşılaştırmalarda ise aile, arkadaş, tanıdık vb kişilerce yapılan aracılık ile kendi kararını verme durumu ile flört ederek karar verme arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre Anne sıcaklık/şefkat kabul algısı flört ederek evlenme kararı alanların puanı aracılık ile kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde anne kayıtsızlık ihmal red algısı flört ederek evlenme kararı alanlarda aracılık ile kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha düşüktür. Anne toplam puanı red algısı da flört ederek evlenme kararı alanlarda aracılık ile kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha düşüktür. Baba kabul red ölçeği alt boyut ve toplam puanları ise kişinin evlenme kararının şekline göre istatistiksel olarak anlamlı değildir ( $p > 0.05$ ). Evlilikte yetkinlik ölçek alt boyut puanları ise kişinin evlenme kararını alma biçimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $p < 0.05$ ). Yapılan

post-hoc analize göre ise evlenme kararını flört ederek alanlarda eş ile ilişki, yakın çevre ile ilişki ve evlilikte öz yeterlilik puanı aracılık sayesinde kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Bunun sonucunda kendi kararını flört ederek alanların eş ile ilişkisi, yakın çevre ile ilişkisi ve evlilikte öz yeterlilik duygusu olumlu yönde etkilenmektedir.

Katılımcıların evlerinde birlikte yaşayan aile büyüğü olması durumuna göre uygulanan ölçeklerin puanlarının değerlendirilmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

**Tablo 4.11: Beraber Yaşanılan Aile Büyüğü Olmasına Göre Ölçek Puanlarının Değerlendirilmesi**

Ölçekler	Alt Boyutlar	Aile Büyüğü		p
		Evet	Hayır	
Anne Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	30(18-36)	30(9-36)	0.68
	Düşmanlık/Saldırganlık	9.50(6-22)	8(6-24)	0.15
	Kayıtsızlık/İhmal	8(5-15)	8(5-20)	0.76
	Ayrışmamış Red	4(4-10)	4(4-16)	0.42
	Anne Toplam	44(33-81)	45(33-105)	0.85
Baba Kabul Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	30.50(17-36)	29(9-36)	0.24
	Düşmanlık/Saldırganlık	8(6-17)	8(6-24)	0.46
	Kayıtsızlık/İhmal	8.50(5-15)	9(5-20)	0.79
	Ayrışmamış Red	4(4-7)	4(4-16)	0.61
	Baba Toplam	45(33-70)	46(33-105)	0.66
Evlilikte Yetkinlik Ölçeği	Eşle İlişki	84(52-95)	82(28-95)	0.66
	Yakın Çevreyle İlişki	59(35-70)	57(28-70)	0.51
	Evlilikte Öz yeterlilik	144(87-165)	135.50 (65-165)	0.33

*\*p- değerleri Mann Whitney U testine ait p-değerleridir. \*Veriler medyan(min-max) olarak açıklanmıştır.*

Tablo 4.11 incelendiğinde; katılımcıların ailelerinde birlikte yaşadıkları aile büyüğü olup olmamasına göre uygulanan anne-baba kabul red ölçeği alt boyut ve toplam puanları ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ( $p>0.05$ ).

Anne-Baba kabul red ölçeği toplam ve alt boyut puanları ile evlilikte yetkinlik Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut ve toplam puanları arasındaki istatistiksel ilişkini

değerlendirilmesine yönelik yapılan korelasyon analizi sonuçlarında dair bulgular Tablo 4.12 ve Tablo 4.13'te aktarılmıştır.

**Tablo 4.12: Anne-Kabul Red Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İle Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Puanı Arasındaki İlişkinin Spearman Korelasyon Katsayısı İle İncelenmesi**

Ölçekler	Alt Boyutlar		Evlilikte Yetkinlik Ölçeği		
			Eşle İlişki	Yakın Çevre ile İlişki	Özyeterlilik
Anne Kabul-Red Ölçeği	Sıcaklık/Şefkat	r	0.21*	0.36*	0.32*
	Düşmanlık/Saldırganlık	r	-0.24*	-0.22	-0.27*
	Kayıtsızlık/İhmal	r	-0.21*	-0.30*	-0.29*
	Ayrışmamış Red	r	-0.25*	-0.22*	-0.15*
	Anne Toplam Puan	r	-0.25*	-0.37*	-0.35*

\*P<.05

Tablo 12 incelendiğinde; anne kabul red ölçeği sıcaklık/şefkat alt boyut puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı, düşük ve pozitif yönde bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre “anne kabul red ölçeği”, “sıcaklık/şefkat” alt boyut puanı arttıkça “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puan skorları da anlamlı olarak artmaktadır. “Anne kabul red ölçeği”, “düşmanlık/saldırganlık” alt boyut puanı ile “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puanı skorları arasında anlamlı bağlamda düşük ve negatif yönlü bir ilişki yer almaktadır ( $p<0.05$ ). Buna göre “anne kabul red ölçeği” “düşmanlık/saldırganlık” alt boyut puanı arttıkça “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puanları da anlamlı olarak azalacaktır. “Anne kabul red ölçeği”, “kayıtsızlık/ihmal” alt boyut puanı ile “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puanları arasında anlamlı bağlamda düşük ve negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ( $p<0.05$ ). Buna göre “anne kabul red ölçeği”, “kayıtsızlık/ihmal” alt boyut puanı arttıkça Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları da anlamlı olarak azalacaktır. “Anne kabul red ölçeği” ayrışmamış red ve anne toplam puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı, düşük ve negatif yönde bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre anne kabul red ölçeği ayrışmamış red alt boyut puanı ve toplam puanı arttıkça “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puanları da anlamlı olarak azalacaktır.

**Tablo 4.13: Baba-Kabul Red Ölçeği Toplam Ve Alt Boyut Puanları İle “Evlilikte Yetkinlik Ölçeği” Alt Boyut Puanı Arasındaki İlişkinin Spearman Korelasyon Katsayısı İle İncelenmesi**

Ölçekler	Alt Boyutlar		Evlilikte Yetkinlik Ölçeği		
			Eşle İlişki	Yakın Çevre ile İlişki	Özyeterlilik
<b>Baba Kabul-Red Ölçeği</b>	<b>Sıcaklık/Şefkat</b>	R	0.24*	0.34*	0.33*
	<b>Düşmanlık/Saldırganlık</b>	R	-0.25*	-0.20*	-0.23*
	<b>Kayıtsızlık/İhmal</b>	R	-0.30*	-0.39*	-0.40*
	<b>Ayrışmamış Red</b>	R	-0.21*	-0.32*	-0.28*
	<b>Anne Toplam Puan</b>	R	-0.31*	-0.37*	-0.38*

\*p<.05

Tablo 13 incelendiğinde; baba kabul red ölçeği sıcaklık/şefkat alt boyut puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı, düşük ve pozitif yönde bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre “baba kabul red ölçeği” sıcaklık/şefkat alt boyut puanı arttıkça “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puan skorları da anlamlı olarak artmaktadır. “Baba kabul red ölçeği”, “düşmanlık/saldırganlık” alt boyut puanı ile “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puan skorları arasında anlamlı bağlamda düşük ve negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ( $p<0.05$ ). Buna göre “baba kabul red ölçeği”, “düşmanlık/saldırganlık” alt boyut puanı arttıkça “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puanları da anlamlı olarak azalacaktır. Baba kabul red ölçeği kayıtsızlık/ihmal alt boyut puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı bağlamda düşük ve negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ( $p<0.05$ ). Buna göre baba kabul red ölçeği kayıtsızlık/ihmal alt boyut puanı arttıkça Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları da anlamlı olarak azalacaktır. Baba kabul red ölçeği ayrışmamış red ve baba toplam puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı, düşük ve negatif yönde bir ilişki vardır ( $p<0.05$ ). Buna göre baba kabul red ölçeği ayrışmamış red alt boyut puanı ve toplam puanı arttıkça Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları da anlamlı olarak azalacaktır.

Anne-Baba kabul red ölçeğinin evlilikte yetkinlik üzerindeki etkisini incelemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 4.14 ve Tablo 4.15’te özetlenmiştir.

**Tablo 4.14: Anne Kabul Red Algısının Evlilikte Yetkinlik Üzerindeki Etkisi İçin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları**

Anne Kabul-Red	$\beta$	S.E	%95CI	Düzeltilmiş $R^2$	p-değeri
Eşle İlişki	-0.041	0.005	(-0.517 : -0.002)		0.048
Yakın Çevre ile İlişki	-0.259	0.131	(-0.472 : -0.128)	0.68	0.048
Öz yeterlilik	-0.300	0.087	(-0.172 : 0.091)		0.001

\*Modelin genel anlamlılığı:  $p < 0.001$ . \* $\beta$ : regresyon katsayısı. S.E: Standart Hata. CI: Güven Aralığı

Tablo 4.14 incelendiğinde; anne kabul red algısının evlilikte yetkinliği istatistiksel olarak anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Buna göre Evlilikte Yetkinlik Ölçeği eşle ilişki alt boyut puanındaki bir birimlik artış ile anne red algısı 0.041 birim azalış göstermektedir. Benzer şekilde Evlilikte Yetkinlik Ölçeği yakın çevre ile ilişki alt boyut puanındaki bir birimlik artış ile anne red algısı 0.259 birim azalış göstermektedir. Evlilikte Yetkinlik Ölçeği öz yeterlilik puanındaki bir birimlik artış ile anne red algısı 0.300 birim azalış göstermektedir. Buna göre anne kabul algısı arttıkça ya da red algısı azaldıkça kişilerin evlilikteki yetkinlikleri anlamlı olarak artmaktadır.

**Tablo 4.15: Baba Kabul Red Algısının Evlilikte Yetkinlik Üzerindeki Etkisi İçin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları**

Baba Kabul-Red	$\beta$	S.E	%95CI	Düzeltilmiş $R^2$	p-değeri
Eşle İlişki	-0.273	0.071	(-0.413: -0.132)		$p < 0.001$
Yakın Çevre ile İlişki	-0.392	0.101	(0 : -0.592)	0.73	$p < 0.001$
Öz yeterlilik	-0.243	0.046	(-0.334: -0.152)		$p < 0.001$

\*Modelin genel anlamlılığı:  $p < 0.001$ . \* $\beta$ : regresyon katsayısı. S.E: Standart Hata. CI: Güven Aralığı

Tablo 4.15 incelendiğinde; baba kabul red algısının evlilikte yetkinliği istatistiksel olarak anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Buna göre Evlilikte Yetkinlik Ölçeği eşle ilişki alt boyut puanındaki bir birimlik artış ile baba red algısı 0.041 birim azalış göstermektedir. Benzer şekilde Evlilikte Yetkinlik Ölçeği yakın çevre ile ilişki alt

boyut puanındaki bir birimlik artış ile baba red algısı 0.259 birim azalış göstermektedir. Evlilikte Yetkinlik Ölçeği öz yeterlilik puanındaki bir birimlik artış ile baba red algısı 0.300 birim azalış göstermektedir. Buna göre baba kabul algısı arttıkça ya da red algısı azaldıkça kişilerin evlilikteki yetkinlikleri anlamlı olarak artmaktadır.



## BEŞİNCİ BÖLÜM

### TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

#### 5.1. Tartışma

Evli çiftlerde anne baba kabul red algısının evlilikte yetkinlik beklentisine etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular tartışılmaktadır.

##### 5.1.1. Cinsiyetine Göre Uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Puanlarına Dair Bulguların Tartışması

Katılımcıların cinsiyetine göre evlilikte yetkinlik ve Anne Baba Kabul Red Ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının değerlendirilmesine ilişkin sonuçlarda anne ayrışmamış red alt boyut puanı ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği eşle ilişki alt boyut puanı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahiptir. Bunun sonucunda kadınlarda ayrışmamış red duygusunun erkeklere göre daha olumsuz etkilendiği sonucuna varılmıştır. Ölçeklerin diğer alt boyutlarında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmada bulunan bulgulara benzer nitelikte ki sonuçlara Dural ve Yalçın'ın (2014) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada rastlanmaktadır. Bu çalışmaya göre kadın katılımcıların erkek katılımcılara nazaran annelerini daha az düşmanca ve kayıtsız algıladıkları bulunmuştur. Eryavuz (2006), yetişkinler üzerinde yaptığı araştırmasında, çocuklukta algılanan ebeveyn kabul reddinin (anne formu) bütün alt boyutlarında anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuştur. Yani çocuklukta algılan kabul red cinsiyete göre değişmemektedir. Pektaş (2015) yaptığı çalışmada öğrencilerin algıladıkları anne-baba düşmanlığı, kayıtsızlığı, ayrışmamış reddi, kontrolü cinsiyete göre değerlendirdiğinde farklılık olmadığını bulmuştur.

Yapılan çalışmada evlilikte yetkinlik cinsiyete göre değerlendirildiğinde Evlilikte Yetkinlik Ölçeği eşle ilişki alt boyut puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu bulunmuştur. Bunun sonucunda kadınlarda eşle ilişkinin erkeklere göre daha olumsuz etkilendiği sonucuna varılmıştır. Çalışmanın sonucuna benzer bir sonuca Şentürk'ün (2018) yaptığı çalışmada rastlanmıştır. Şentürk çalışmasında çalışmaya katılan bireylerin evlilikte öz yetkinlik düzeylerinin kadın katılımcılarda erkek katılımcılara nazaran daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel olarak

anlamli olmadigi sonucuna varmistir. Bu farklilikin nedeninin erkek ve kadının kisilik ozelliklerinin ve evlilikten beklentilerinin farkli oldugu dusunulmektedir.

### **5.1.2. Evlilik Süresi İle Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulguların Tartışması**

Yapılan araştırmada katılımcıların evlilik süresinin 11 yıl ve altı olmasına göre katılımcılara uygulanan Anne Baba Kabul Red Ölçeği ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Evlilik süresi açısından literatür incelendiğinde şu bilgilere ulaşılmaktadır; Şentürk (2018) yaptığı çalışmada, araştırmanın örneklem grubunu oluşturan bireylerin “evlilikte öz yetkinlik düzeyleri” ile “evlilik süreleri” arasında anlamlı bağlamda bir farklılık bulunmadığını saptamıştır. Bu bulgular yapılan araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bazı araştırmalar ise evlilik süresiyle evlilikte yetkinlik arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Bunlardan biri Erus (2013) yaptığı araştırmasında evlilikte yetkinliğin evlilik süresine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgulara göre 1-6 yıl evli olan bireylerin, 7-15 yıl ve 16 yıl veya üstü evli olan bireylere nazaran eşleriyle ilişkilerindeki öz yeterlilik inançlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Evlilikte, evlilik yılı arttıkça sorumlulukların arttığı ve karşılaşılan sorunlarla mücadele etmekteki güçlüklerin evlilik kalitesini etkilediği düşünülmektedir.

### **5.1.3. Sosyo-Ekonomik Duruma Göre Ölçek Puanlarının Farklılığına İlişkin Bulguların Tartışması**

Araştırmada anne-baba kabul red ölçeğinde sıcaklık/şefkat. düşmanlık/saldırganlık. kayıtsızlık/ihmal ve anne-baba kabul red toplam puanında algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hem anne hem babada algılanan sosyo-ekonomik düzeyi alt olan kişilerin kabul algısı üst olanlara kıyasla daha az olduğu sonucuna varılmıştır. Anne-baba kabul red ölçeğinden alınan toplam puan değerlendirildiğinde ise algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bunun sonucunda hem anne hem babada, bireylerin algılanan sosyo-ekonomik düzey iyileştikçe red algısının azaldığı sonucuna varılmıştır. Aile de ekonomik durum düştükçe anne babanın geçim kaygısının arttığı ve bununla beraber çocuklarına karşı tutumunun reddedici olduğu düşünülmektedir. Algılanan sosyo-ekonomik düzey açısından ebeveyn kabul reddiyle ilgili alan yazın incelendiğinde şu

sonuçlara varılmıştır: Abacı (2018) yaptığı çalışmasında, anne kabul-reddinin algılanan ekonomik seviyeye göre farklılaşmadığı sonucunu bulmuştur. Fakat baba toplam red puanlarına bakıldığında ailesi alt ya da orta-alt ekonomik düzeye sahip olan katılımcıların puanları, ailesi üst yada orta-üst ekonomik düzeye sahip olan katılımcıların puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Ve bu sonuç araştırmanın bulgularıyla benzerlik teşkil etmektedir. Yine Deniz (2014)'in yaptığı çalışma da, düşük ve orta gelir düzeyinde olan katılımcılar, yüksek gelir düzeyindeki katılımcılara nazaran daha fazla ebeveyn reddi algılamışlardır.

Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları algılanan sosyo-ekonomi düzeye göre değerlendirildiğindeyse yakın çevreyle ilişki alt boyut puanı anlamlı bir farklılığa sahiptir. Ekonomik düzeyin düşük olması evlilikte yakın çevreyle ilişki yetkinliğini olumsuz yönde etkilediği sonucu bulunmuştur. Ekonomik durum bireylerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılaması için önemlidir. İmkanların kısıtlı olması bireylerin etkinlik yapmasını olumsuz yönde etkilemekte olup yakın çevreyle ilişkiyi azaltmakta olduğu düşünülmektedir. Algılanan sosyo ekonomik düzey açısından evlilikte yetkinlikle ilgili literatüre baktığımızda şu sonuçlara ulaşmaktayız: Şendil ve Korkut (2008) yapılan araştırmanın bulgularını destekler nitelikte gelir düzeyi düşük olan kişilerin daha az çift uyumuna sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çiftlerin gelecek planlarında, maddi yatırımlarında, çocuk sahibi olmak istemelerinde sosyo-ekonomik durum önemli olup, bu bağlamda sosyo-ekonomik durumun düşük olması çift uyumunu olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bulanda(2011) ise yapılan araştırmanın bulgularının aksine bireylerin ekonomik gelirleriyle evlilik kaliteleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Şentürk (2018) yaptığı çalışmada, araştırmasına dahil olan kişilerin evlilikte öz yetkinlik düzeyleriyle gelir düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Satılmışoğlu (2020) da yapmış olduğu çalışmada evli bireylerin ekonomik durumlarına göre ilişkide yetkinlik, evlilik kalitesi ve çift uyumu açısından farklılık göstermediği sonucunu bulmuştur.

#### **5.1.4. Eğitim Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Farklılığına İlişkin Bulguların Tartışması**

Çalışmada katılımcıların eğitim durumuna göre anne kabul red ölçeğinde kayıtsızlık/ihmal baba kabul red ölçeğinde düşmanlık/saldırganlık alt boyut puanları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılığa sahip olduğu bulunmuştur. Bunun

sonucunda anne babalarda eğitim düzeyi düşük olanların red algıları daha yüksek bulunmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça kabul algısı da artmaktadır. Anne babalarda eğitim düzeyinin yüksek olması, onların çocuğu anlama, yargılamadan dinleme, sorunlarını çözme, iyi eğitim verme çabalarını artırmakta olduğu düşünülmektedir. Eğitim durumu açısından literatürü incelendiğinde şu bilgilere ulaşmaktayız; Erler (2011), yaptığı çalışmada annelerin eğitim düzeyleri düştükçe algılanan reddin, eğitim düzeyi arttıkça algılanan kabulün yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Birçok araştırma (Sümer ve Güngör, 1999; Erkan ve Toran, 2004; Demiriz ve Öğretir, 2007) de anne eğitim düzeyi düştükçe red algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ve bu araştırmaların sonuçları yapılan araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Literatürde az da olsa çalışma bulgularından farklı sonuçlara varan araştırmalara da rastlanmaktadır. İnce (2020), yaptığı çalışmada algılanan anne ve baba reddinin ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. (Gelgör, 2016; Abacı 2018) de algılanan anne baba reddin anne baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna varmıştır.

#### **5.1.5. Kaçınıcı Evlilik Durumuna Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Bulguların**

##### **Tartışması**

Çalışmada incelendiğinde katılımcıların ilk evlilikleri ya da ikinci evlilikleri olmasına göre Anne Baba Kabul Red Ölçeği toplam puanları ve alt boyut puanları anlamlı bir farklılığa sahip olmadığı bulunmuştur. Ancak “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyutlarından “eşle ilişki” ve “evlilikte öz yeterlilik” alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bağlamda bir farklılık olduğu saptanmıştır. Buna göre bir kez evlilik yaşayıp boşanan kişilerin ikinci evliliklerinde yetkinlikleri anlamlı olarak olumsuz etkilenmektedir. Bunun sebebi olarak ilk evliliğini yapan kişilerin olumsuz tecrübelerini ikinci evliliklerine yansıttıkları düşünülmektedir. Literatüre baktığımızda ise şu sonuçlara ulaşmaktayız: Satılmışoğlu (2020) yaptığı çalışmasında evli bireylerin ilişkide yetkinlikleri, evlilik kalitesi ve çift uyumunun eşi ile kaçınıcı evliliği olduğuna göre farklılık göstermediği sonucuna varmıştır. Karabağ (2019) da çalışmasında eşlerin evlilik sayısı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı sonucuna varmıştır. Araştırmadaki katılımcıların çoğunun eşleriyle ilk evliliklerini yapmış olduğu için anlamlı fark olmadığı düşünülmektedir.

### **5.1.6. İlk Çocuk Yaşı İle Ölçek Puanları Arasındaki Farklılığına İlişkin**

#### **Bulguların Tartışması**

Araştırmada ilk çocuğun yaşının 9 altı ve üstü olmasına göre katılımcılara uygulanan Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut ve toplam puanları ve “baba kabul red ölçeği” toplam ve alt boyut puan skorları arasında istatistiksel bağlamda anlamlı bir farklılığın yer almadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında ilk çocuğun yaşının 9 altı ve üstü olmasına göre katılımcılara uygulanan anne kabul red ölçeği düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve anne toplam puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu bulunmuştur. Bunun sonucunda ilk çocuğu 9 yaş altında olan kişilerin 9 yaş üstünde olan kişilere nazaran anne kabul red ölçeği düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve anne toplam puanı anlamlı olarak daha düşüktür. Diğer alt boyut puanları ise ilk çocuk yaşına göre anlamlı bir farklılığa sahip olmadığı bulunmuştur. Literatüre baktığımızda Tekin (2019)’in yaptığı çalışmaya rastlamaktayız. Bu çalışmanın bulgularına göre ebeveyn kabul reddi, ailenin kaçınıcı çocuğu olma durumuna göre anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmiştir.

### **5.1.7. Katılımcıların Evlendiklerindeki Yaş İle Uygulanan Ölçek Puanları**

#### **Arasındaki Farklılığına İlişkin Bulguların Tartışması**

Yapılan araştırmada katılımcıların evlilik yaşıyla anne-baba red ölçeği arsında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Evlilikte Yetkinlik Ölçeği eşle ilişki, yakın çevre ilişkisi ve evlilikte öz yeterlilik alt boyut puanlarıyla evlenen yaş arasında istatistiksel bağlamda anlamlı olarak bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Buna göre 24 yaşının altında evlenenlerin 24 yaş üstü evlenenlere nazaran yakın çevreyle ilişkisi ve evlilikte yetkinlik alt boyut puanı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Erken yaşta evlilik yapmış bireylerin hayat tecrübeleri, olumsuz evlilik algıları, insanlara karşı tahammülsüzlüklerinin daha az olması sebebiyle evlilik uyumları daha iyi olduğu düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde şu sonuçlara ulaşmaktayız: Şentürk (2018) yaptığı araştırmada evli bireylerin evlilikte öz yetkinlik düzeyleri ile ilk evlilik yaşları arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmakla beraber bu kaynağın sebebi tespit edilememiştir. Satılmışoğlu (2020) yaptığı çalışmasında evli bireylerin ilişkide yetkinlikleri, evlilik kaliteleri ve çift uyumlarının ilk evlilik yaşlarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular yapılan araştırmanın bulgularıyla örtüşmemektedir.

### **5.1.8. Evlilik Kararını Alma Biçimi İle Uygulanan Anne-Baba Kabul Red Ölçeği ve Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Kıyaslanmasına İlişkin Bulguların Tartışması**

Araştırmada kişinin evlilik kararını aldığı duruma göre anne kabul red ölçeğinde sıcaklık/şefkat, kayıtsızlık/ihmal ve ölçek toplam puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu sonucu bulunmuştur. Aile, arkadaş, tanıdık vb. kişilerce yapılan aracılık ile kendi kararını verme durumu ile flört ederek karar verme arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre anne sıcaklık/şefkat kabul algısı flört ederek evlenme kararı alanların puanı aracılık ile kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde anne kayıtsızlık ihmal red algısı flört ederek evlenme kararı alanlarda aracılık ile kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha düşüktür. Anne toplam puanı red algısı da flört ederek evlenme kararı alanlarda aracıyla kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha düşüktür. Bunun sebebi olarak çocukluğunda annesiyle yeterince iyi ilişki kurmuş bireyler ilerde evliliklerine aracısız tamamen kendi istekleri doğrultusunda karar verdikleri düşünülmektedir. Baba kabul red ölçeği alt boyut ve toplam puanları ise kişinin evlenme kararının şekline göre istatistiksel olarak anlamlı değildir. Evlilikte yetkinlik ölçek alt boyut puanları ise kişinin evlenme kararını alma biçimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Evlenme kararını flört ederek alanlarda eş ile ilişki, yakın çevre ile ilişki ve evlilikte öz yeterlilik puanı aracılık sayesinde kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bunun sonucunda kendi kararını flört ederek alanların eş ile ilişkisi, yakın çevre ile ilişkisi ve evlilikte öz yeterlilik duygusu olumlu yönde etkilenmektedir. Literatüre baktığımızda şu sonuçlara ulaşmaktayız: Şentürk (2018) bireylerin evlilikteki öz yetkinlik düzeylerini incelediği çalışmasında, görücü usulüyle evliliklerini gerçekleştiren katılımcıların “evlilikte öz yetkinlik” düzeylerinin tanışıp anlaşarak evlenmiş katılımcılardan daha düşük seviyede yer aldığı fakat istatistiksel olarak anlamlı bağlamda farklılığın yer almadığı saptanmıştır. Satılmışoğlu (2020) yaptığı çalışmasında evli bireylerin ilişkide yetkinlikleri, evlilik kalitesi, çift uyumları evlenme şekillerine göre farklılık göstermediği sonucuna varmıştır. Karabağ'ın (2019) araştırması yapılan araştırmanın bulgularını destekler nitelikte bireylerin evlilik şekli ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Görücü usulü ile evlenenlerin evlilik uyumları anlaşarak evlenenlerin evlilik uyumlarından daha düşük bulunmuştur. Bunun sebebi olarak görücü usulü

evlenen bireylerin birlikte yeterince zaman geçirmemekle beraber birbirlerini yeterince tanımadıkları düşünülmektedir.

#### **5.1.9. Beraber Yaşanılan Aile Büyüğü Olmasına Göre Ölçek Puanlarının Tartışması**

Katılımcıların ailelerinde birlikte yaşadıkları aile büyüğü olup olmamasına göre uygulanan anne-baba kabul red ölçeği alt boyut ve toplam puanları ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Yapılan araştırmada aile büyüğüyle yaşayan katılımcı az olması nedeniyle bu sonuca ulaşıldığı düşünülmektedir.

#### **5.1.10. Anne-Baba Kabul Red Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları İle Evlilikte Yetkinlik Ölçeği Alt Boyut Puanı Arasındaki İlişkinin Tartışması**

Yapılan araştırmada anne-baba kabul red ölçeği, “sıcaklık/şefkat” alt boyut puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı bağlamda düşük ve pozitif yönlü bir ilişki yer aldığı tespit edilmiştir. Buna göre “anne kabul red ölçeği”, “sıcaklık/şefkat” alt boyut puanı arttıkça “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puanları da anlamlı olarak artmaktadır. Anne-baba kabul red ölçeği puanları düşmanlık/saldırganlık ve kayıtsızlık/ihmal alt boyut puanları ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı, düşük ve negatif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre göre “anne kabul red ölçeği” “düşmanlık/saldırganlık” ve “kayıtsızlık/ihmal” alt boyut puanları arttıkça “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyut puanları da anlamlı olarak azalacaktır. Anne-baba kabul red ölçeği ayrışmamış red ve anne-baba toplam puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı, düşük ve negatif yönde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre anne kabul red ölçeği ayrışmamış red alt boyut puanı ve toplam puanı arttıkça Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları da anlamlı olarak azalacaktır. Alan yazın incelendiğinde anne-baba kabul red ve evlilikte yetkinlik kavramlarını bir arada içeren araştırmaya rastlanmamaktadır.

#### **5.1.11. Anne-Baba Kabul Red Algısının Evlilikte Yetkinlik Üzerindeki Etkisi İçin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışması**

Araştırmada anne-baba kabul red algısının evlilikte yetkinliği istatistiksel olarak anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Buna göre anne-baba kabul algısı arttıkça ya

da red algısı azaldıkça kişilerin evlilikteki yetkinlikleri anlamlı olarak artmakta olduğu bulunmuştur.

## 5.2. Araştırmanın Sonuçları

Araştırmamızın temel amacı evli çiftlerde ebeveyn kabul-red algısının evlilikteki yetkinlik beklentisine etkisini incelemektir. Bu temel amacımız doğrultusunda bazı sorulara cevaplar aranmıştır.

Evli çiftlerin ebeveyn kabul-red algısının bazı demografik değişkenler (cinsiyet, evlilik süreci, sosyo-ekonomik durum, eğitim durumu, kaçınıcı evlilik durumu, ilk çocuk yaşı, katılımcıların evlendiklerindeki yaşları, evlilik kararını alma biçimleri, beraber yaşanan aile büyüğü olması durumu) açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analizler sonucunda, evlilik süresi, kaçınıcı evlilik olduğu durumu, katılımcıların evlendikleri yaş, beraber yaşanan aile büyüğü olması değişkenlerine göre toplam ve tüm alt boyutlarıyla anlamlı olarak farklılık göstermediği saptanmıştır.

Evli çiftlerin anne-baba kabul red algılarının cinsiyet değişkenine göre anne ayrışmamış red puanı istatistiksel olarak anlamlı bağlamda farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre anne ayrışmamış red puanı kadınlarda erkeklere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Ölçeklerin diğer alt boyutları ise cinsiyete göre istatistiksel düzlemde anlamlı olarak farklılık göstermediği saptanmıştır.

Evli çiftlerin anne-baba kabul red algılarının sosyo- ekonomik durumuna göre sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/işmal ve anne-baba kabul red toplam puanları anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bunun sonucuna göre ise; sıcaklık/şefkat boyutunda sosyo ekonomik durumu alt olan kişilerin puanı üst olan kişilere kıyasla anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Yani sosyo-ekonomik düzeyi alt olan kişilerin kabul algısı üst olanlara kıyasla daha azdır. Düşmanlık/saldırganlık alt boyut puanı için yapılan test sonucunda sosyo ekonomik durumu alt olanların orta ve üst olanlara göre düşmanlık/saldırganlık puanı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Yani sosyo ekonomik durumu düşük olan kişilerin red algısı daha yüksektir. Benzer şekilde “kayıtsızlık/işmal” alt boyut puanı sosyo ekonomik durumu alt düzeyde yer alanlara orta düzeyde yer alanlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunduğundan ekonomik durumu düşük olan kişilerin red algısı daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Anne-baba kabul red ölçeğinden alınan toplam puan

değerlendirildiğinde ise sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Buna göre yapılan test sonucunda sosyo ekonomik düzey iyileştikçe red algısının azaldığı sonucuna varılmıştır.

Evli çiftlerin anne-baba kabul red algılarının eğitim durumlarına göre “anne kabul red ölçeğinde”, “kayıtsızlık/ihmal”, baba kabul red ölçeğinde düşmanlık/saldırganlık alt boyut puanları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Test sonuçlarına göre ilkokul düzeyinde olan katılımcıların anne kayıtsızlık/ihmal puanı lise ve lisans düzeyinde olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Baba düşmanlık/saldırganlık alt boyut puanı ilkokul düzeyinde olan katılımcıların baba kayıtsızlık/ihmal puanı lise ve lisans düzeyinde olan katılımcılara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Yani anne ve babalarda eğitim düzeyi düşük olanların red algıları daha yüksek bulunmuştur.

Evli çiftlerin anne-baba kabul red algılarının evlilik kararını alma şekli değişkenine göre anne kabul red ölçeğinde sıcaklık/şefkat, kayıtsızlık/ihmal ve ölçek toplam puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Aile, arkadaş, tanıdık vb. kişilerce yapılan aracılık ile kendi kararını verme durumu ile flört ederek karar verme arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre Anne sıcaklık/şefkat kabul algısı flört ederek evlenme kararı alanların puanı aracılık ile kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde anne kayıtsızlık ihmal red algısı flört ederek evlenme kararı alanlarda aracılık ile kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha düşüktür. Baba kabul red ölçeği alt boyut ve toplam puanları ise kişinin evlenme kararının şekline göre istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Evli çiftlerin anne-baba kabul red algılarının ilk çocuğun yaşının 9 altı ve üstü olması değişkenine göre katılımcılara uygulanan anne kabul red ölçeği düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve anne toplam puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna göre ilk çocuğu 9 yaş altında olan kişilerin 9 yaş üstünde olan kişilere kıyasla anne kabul red ölçeği düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve anne toplam puanı anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Diğer alt boyut puanları ise ilk çocuk yaşına göre anlamlı bir farklılığa sahip olmadığı sonucuna varılmıştır.

Çalışmamızda incelenen bir diğer sorumuz ise evli çiftlerin evlilikte yetkinlikleri bazı demografik değişkenler (cinsiyet, evlilik süreci, sosyo-ekonomik durum, eğitim durumu, kaçınıcı evlilik durumu, ilk çocuk yaşı, katılımcıların evlendiklerindeki yaşları, evlilik kararını alma biçimleri, beraber yaşanan aile büyüğü olması durumu) açısından farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılan analizler sonucunda, evlilik süreci, eğitim durumu, ilk çocuğun yaşına göre, beraber yaşanan aile büyüğü olması değişkenlerine göre toplam ve tüm alt boyutlarıyla anlamlı olarak farklılık göstermediği saptanmıştır.

Evli çiftlerin evlilikte yetkinlik beklentilerinin cinsiyet değişkenine göre “evlilikte yetkinlik ölçeği”, “eşle ilişki” alt boyut puanı istatistiksel olarak anlamlılık bağlamında bir farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna göre eşle ilişki ölçek alt boyut puanı kadınlarda erkeklere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Kadınlarda eşle ilişkinin erkeklere göre daha olumsuz etkilendiği sonucuna varılmıştır. . Ölçeklerin diğer alt boyutları ise cinsiyet demografisine göre istatistiksel bağlamda anlamlı olarak farklılık göstermediği saptanmıştır.

Evli çiftlerin evlilikte yetkinlik beklentilerinin sosyo- ekonomik durumuna göre “evlilikte yetkinlik ölçeği”, “yakın çevreyle ilişki” alt boyut puanı istatistiksel bağlamda anlamlı olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yapılan test sonucunda ekonomik düzeyi alt olanların orta ve üst olanlara kıyasla yakın çevreyle olan ilişki puanı anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Buna göre ekonomik düzeyin düşük olması evlilikte yakın çevreyle ilişki yetkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Evli çiftlerin evlilikte yetkinlik beklentilerinin ilk evlilik ya da ikinci evlilik olması durumuna göre “evlilikte yetkinlik ölçeği” alt boyutlarından “eşle ilişki” ve “evlilikte öz yeterlilik” alt boyut puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna göre ikinci evliliği olan kişilerin evlilikte öz yeterliliği ve eşle ilişki puanları anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Bunun sonucunda bir kez evlilik yaşayıp boşanan kişilerin ikinci evliliklerinde yetkinlikleri anlamlı olarak olumsuz etkilenmektedir.

Evli çiftlerin evlilikte yetkinlik beklentilerinin evlilik kararı alma durumuna göre evlilikte yetkinlik ölçek alt boyut puanları kişinin evlenme kararını alma biçimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan analize göre ise evlenme kararını flört ederek alanlarda eş ile ilişki, yakın çevre ile ilişki ve evlilikte

öz yeterlilik puanı aracılık sayesinde kendi kararını alanlara kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bunun sonucunda kendi kararını flört ederek alanların eş ile ilişkisi, yakın çevre ile ilişkisi ve evlilikte öz yeterlilik duygusu olumlu yönde etkilenmektedir.

Çalışmada incelenen bir diğer soru ise evli çiftlerde anne-baba kabul red algısı ile evlilikte yetkinlik beklentisi arasında bir ilişki olup olmadığını saptamak için yapılan analiz sonuçlarına göre Anne Baba Kabul Red Ölçeğinde anne-baba' ya ait şefkat ve sıcaklık alt boyut puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre anne-baba sevgi ve şefkat puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi, yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak artmaktadır. Anne-baba'ya ait düşmanlık ve saldırganlık puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre anne-baba düşmanlık ve saldırganlık puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi, yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Anne-baba'ya ait kayıtsızlık ve ihmal puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre anne-baba düşmanlık ve saldırganlık puanı arttıkça evlilikte eş ilişkisi, yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Anne-baba 'ya ait ayrışmamış red puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanlarında yakın çevre ile ilişki ve öz yeterlilik puanı arasında istatistiksel bağlamda anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Buna göre anne-baba ayrışmamış red puanı arttıkça evlilikte yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Anne-baba'ya ait uygulanan ölçek toplam puanı ile Evlilikte Yetkinlik Ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde da bir ilişki bulunmuştur. Buna göre anne-baba kabul red ölçeğinden alınan toplam puan arttıkça evlilikte eş ilişkisi, yakın çevre ilişkisi ve öz yeterlilik puanı da anlamlı olarak azalmaktadır. Bunun sonucunda anne-babanın kabul algısı olması durumunda kişinin evlilikte hem eş ilişkisi hem de yakın çevre ilişkisi ile öz yeterliliği de olumlu yönde etkilenmekle beraber anne-babanın red algısı olması durumunda ise kişinin evlilikte eş, yakın çevre ilişkisi ile öz yeterlilik duygusu da olumsuz yönde etkilenmektedir.

Yapılan araştırmamız sonucunda anne-baba kabul red algısının evlilikte yetkinliği istatistiksel açıdan anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Buna göre anne-baba

kabul algısı arttıkça ya da red algısı azaldıkça kişilerin evlilikteki yetkinlikleri anlamlı olarak artmaktadır.

### **5.3. Öneriler**

Bu kısımda araştırma sonuçları dikkate alınarak araştırmacılara ve uygulamacılara yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

#### **5.3.1. Araştırmacıya Yönelik Öneriler**

1. Araştırma sınırlılıkları İstanbul ilinde yaşayan ilk çocuğu 6-12 yaş aralığında olan 210 kadın 30 erkek toplam 240 evli bireylerin katılımıyla yapılmıştır. Bu çalışma farklı illerde ve ilk çocuk yaş aralığı değiştirilerek yapılabilir.
2. Katılımcı sayısı artırılabilir.
3. Araştırma farklı değişkenlerle yapılabilir.
4. Bu çalışmanın sonuçları, nicel araştırma kapsamında katılımcıların ölçme araçlarına verdikleri yanıtlar kullanılarak sonuçlanmıştır. Bu konu nitel araştırma yöntemleriyle daha derin incelenebilir.

#### **5.3.2. Uygulamacılara Yönelik Öneriler**

1. Anne baba kabul red algısının evlilikte yetkinliği yordamasından yola çıkarak bireylerin yetişkin olduklarında sağlıklı evlilikler gerçekleştirebilmeleri için anne babalara çocuklarını yetiştirmeye yönelik eğitimler düzenlenebilir.
2. Psikolojik danışmanlık merkezlerinde görev alan aile danışmanları tarafından çocuklu ebeveynlere yönelik bireysel danışmanlıklar, ebeveyn yetkinlik algısını artırmaya yönelik grup çalışmaları yapılabilir.

## KAYNAKÇA

- Abacı, F.D. (2018). Ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide duygu düzenleme ile kişilerarası problemlerin rolü. (Yayınlanmamış Yüksek Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akgün A. G. R. ve Uluocak, Ö. G. P. (2010). Evlilikte Etkili İletişim ve Problem Çözme: Bir Toplum Merkezindeki Kadınlarla Gerçekleştirilen Grup Araştırması . Sosyal Politika Araştırmaları Dergisi , 23 (23) , 9-22.,
- Akün, E.(2014). *Algılanan ebeveyn kabul-reddinin çeşitli psikopatolojilerle ilişkisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bacanlı, H. (2001). Eş Tercihleri. *Türk psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 2 (15), 7-16.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavior Change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1997a). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman & Co. doi:10.5860/choice.35-1826
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise Of Control*. New York: Freeman
- Berber Çelik, Ç. (2010). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kendilik algısı ve boyun eğici davranışlar üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Boran, F. (2003). *Aşk ve Evlilik*, İstanbul: Epsilon.
- Bradbury, T. N. ve Fincham, F. (1993). Assessing Dysfunctional Cognition İnmarriage: A Reconsideration Of The Relationship Belief Inventory. *Psychological Assesment*, 5, 92-101
- Bulanda, J. R. (2011). Gender, Marital Power, And Marital Quality İn Later Life. *Journal of Women and Aging*, 23(1), 3-22
- Büyüköztürk, S., vd. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara.

- Carroll, J. S., Badger, S., & Yang, C. (2006). The ability to negotiate or the ability to love?: Evaluating the developmental domains of marital competence. *Journal of Family Issues*, 27(7), 1001-1032. doi:10.1177/0192513X06287248
- Ceylan, F.G. (1994). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Cihan-Güngör, H., & Özbay, Y. (2006). Evlilikte Yetkinlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 79-93.
- Cüceloğlu, D. (1992). *İnsan Ve Davranışı.* İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çelik, M. ve Tümkaya, S. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 223-238.
- Dedeler M, Akün E, Durak-Batıgün A. (2017). Turkish adaptation of Adult Parental Acceptance -Rejection Questionnaire Short Form. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30(3),181-193.
- Demiriz, S ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Demir, Y., Durmuş, E. (2015). Uzun Evlilikler: Bir Yastıkta Kırk Yıl. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 636-645.
- Deniz, P. (2014) *The effects of parental acceptance - rejection/control on personality and psychopathology: Mediator role of proneness to shame and guilt* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Doğru, N., Peker, R. (2004). Özsaygı Geliştirme Programının Lise Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerine Etkisi. *Eğitim Fakültesi Dergisi* 17(2), 315-328.
- Dural, G., ve Yalcin, I. (2014). Research. Investigation of Relationship Between Parental Acceptance and Psychological Adjustment Among University

- Students. *Dusunen Adam: Journal Of Psychiatry ve Neurological Sciences*, 27(3), 221-232.
- Erkan, S. ve Toran, M., (2004). Alt Sosyo-Ekonomik Düzey Annelerin Çocuklarını Kabul ve Reddetme Davranışlarının İncelenmesi (Diyarbakır ili örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 91-97.
- Erler, Ö. (2011). *Ebeveyn kabul reddi ile 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erus, S. M. (2013). *Evli bireylerin problem çözme becerilerinin ve ilişkilerde akılcı olmayan inançlarının evlilikte öz yeterliklerini yordaması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erus, S. M. ve Canel, A. N. (2015). Perceived Problem Solving Skills Of Married Couples Predicting Self-Efficacy Beliefs Towards Their Marriages. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 129-159 129.
- Ersanlı, K. (2005). *Davranışlarımız: Gelişim Ve Öğrenme*. Samsun: Eser Matbaası.
- Eryavuz, A. (2006). *Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Fışıloğlu, H., & Demir, A. (2000). Applicability Of The Dyadic Adjustment Scale For Measurement Of Marital Quality With Turkish Couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3), 214-218.
- Gelgör, F. Z. (2016). *Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Güngör, H. C. ve Özbay, Y. (2008). *Evlilikte yetkinlik ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 79-93.

- Hughes, M. M., Blom, M., Rohner, R. P., ve Britner, P. A. (2005). Bridging Parental Acceptancerejection Theory And Attachment Theory İn The Preschool Strange Situation. *Ethos*, 33(3), 378–401.
- Hünler, O. ve S., Gençöz, T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar Ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.
- İnce, Ş.İ. (2020). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünün incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karabağ, S. (2019). *Evli bireylerin evlilik sürelerinin cinsel doyum ve evlilik uyumu ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Larson, J. H. ve Holman, T. B, (1994). Predictors Of Marital Quality And Stability. *Family Relations* 43(2), 228-237.
- Lee, C. (1984). Efficacy expectations and outcome expectations as predictors of performance in a snake-handling task. *Cognitive Therapy and Research*, 8(5), 509-516. doi:10.1007/BF01173288
- Lıla, Marisol. Garcia, Fernando. Gracia, Enrique. (2007). Perceived Paternal and Maternal Acceptance and Children's Outcomes in Colombia. *Social Behavior and Personality*, 35(1), 15-124.
- Locke, H. J., & Williamson, R. C. (1958). Marital adjustment: A factor analysis study. *American Sociological Review*, 23(5), 562-569. doi:10.2307/2088913
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security İn İnfancy, Childhood, And Adulthood: A Move To The Level Of Representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 21(5), 66-104.
- Öngider, N. (2006). *Evli ve boşanmış ailelerde algılanan ebeveyn kabul veya reddinin çocuğun psikolojik uyumu üzerine etkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Önder, A., ve Gülay, H. (2007). Ebeveyn Kabul-Red Teorisi Ve Bireyin Gelişimi Açısından Önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 20-28.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özyavru, N. Ç. (2008). *İlköğretim ve lise öğrencilerinin ağabey ve ablalarıyla ilişkide algıladıkları kabul reddin anne-baba kabul reddi, psikolojik uyum, aile-içi çatışma ve eş kabul reddi ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Pektaş, E.(2015). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile depresyon ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Duygu düzenleme güçlerinin aracı rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pettengill, S. M. ve Rohner, R. P. (1985). Korean-American Adolescents' Perceptions Of Parental Control, Parental Acceptance-Rejection, And Parent-Adolescent Conflict. From Different Perspective: Studies Of Behavior Across Cultures, *The Journal Child*, 12(14), 241-249.
- Riggio, H. R., Weiser, D., Valenzuela, A., Lui, P., Montes, R., ve Heuer, J. (2011). Initial Validation Of A Measure Of Self-Efficacy In Romantic Relationships. *Personality and Individual Differences*, 51, 601-606.
- Rohner, R.P. (1975). *They Love Me, They Love Me Not: A Worldwide Study of the Effects of Parental Acceptance and Recetion*. New Haven, CT: HRAF Press.
- Rohner, R. P. (1980). Worldwide Tests Of Parental Acceptance-Rejection Theory: An Overwiev. *Behavioral Science Research*, 15 (1), 1–21.
- Rohner, R.P. (1986). *The Warmth Dimension: Foundations Of Parental Acceptance-Rejection Theory*, . Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.
- Rohner, R. P. (1986). *The Warmth Dimension: Foundations of Parental Acceptance Rejection Theory*. . Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.
- Rohner, R. P. (1986). *The Warmth Dimension: Foundations Of Parental Acceptance-Rejection Theory*. Beverly Hills, CA: Sage Publications (Available from Rohner Research Publications).

- Rohner, R.P. (1999). Acceptance And Rejection. In D. Levinson, J. Ponzetti & P. Jorgensen (Eds.), *Encyclopedia Of Human Emotions*. New York: Macmillan Publishing.
- Rohner, R.P. (2001). *Reliability and validity of the Intimate Partner Acceptance-Rejection Questionnaire*. Manuscript in preparation, Rohner Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection, Connecticut University: School of Family Studies,
- Rohner, R. ve Khaleque, A. (2002). *Parental Acceptance*. Span: Rejection and Life.
- Rohner, R. P. ve Khaleque, A. (2002). Parental Acceptance-Rejection And Life-Span Development: A Universalist Perspective. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(1), 3-5.
- Rohner, R. P. ve ritner, P. A. (2002). Worldwide Mental Health Correlates of Parental Acceptance-Rejection: Review of Cross-Cultural and Intracultural Evidence. *Cross-Cultural Research*. 36(1): 16-47.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. ve Cournoyer, D. E. (2003). Cross-National Perspectives On Parental Acceptance-Rejection Theory. *Marriage & Family Review*, 35(3), 85-105.
- Rohner R. P. (2005). *Glossary of Significant Concepts in Parental Acceptance-Rejection Theory*. 10 Ocak 2015 tarihinde <http://csiar.uconn.edu/wp-content/uploads/sites/494/2014/02/Glossary.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Rohner, R. P. (2005). Glossary of significant concepts in Parental Acceptance-Rejection Theory (PARTheory). *Research Gate*. 36(1): 16-47.
- Rohner, R. P. (2005). *Parental Acceptance-Rejection Questionnaire: Test Manual*. In R. P. Rohner ve A. Khaleque, *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*, Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. ve Cournoyer, D. E. (2005). Parental Acceptance-Rejection: Theory, Methods, Cross-Cultural Evidence, and Implications. *Ethos*, 33(3), 299-334.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. ve Cournoyer, D. E. (2009). Introduction To Parentalacceptance-Rejection Theory, Methods, Evidence, And İmplications. *Cross-Cultural Research*. 16(1): 16-47.

- Rohner, R. P. ve Khaleque, A. (2012). Parental Acceptance-Rejection Theory, Methods, Evidence And Implications. *Journal Of The Society For Psychological Anthropology*, 33(12), 21-27.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., ve Cournoyer, D. E. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications, *Cross-Cultural Research*. 26(1): 16-47.
- Salahur, E. (2010). *Üniversite öğrencilerinin geriye dönük olarak çocukluklarında algılamış oldukları ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik bağlanma biçimleri ve depresif belirtiler ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Satılmışoğlu, A. (2020). *Evlilikte yetkinlik ile evlilik kalitesi ve uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Tezi). Yakındoğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.
- Semerci, B. (2004). *Niçin evleniyoruz?* Sabah Gazetesi. [https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/bsemerci/2004/10/09/nicin\\_evleniyoruz](https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/bsemerci/2004/10/09/nicin_evleniyoruz) 15/01/2022 tarihinde alındı.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Çocuk Yetiştirme Stilleri Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerine Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* 14(44), 35-58.
- Spanier, G. B. ve Lewis, R.A, (1980), Marital Quality: A Review Of The Seventies, *Journal of Marriage and the Family*, 42(4), 825-839.
- Stinnett, N. (1969). Readiness For Marital Competence And Family, Dating And Personality Factors. *Journal of Home Economics*, 61(9), 683-686.
- Şendil, G. ve Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu Ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Şentürk, E. (2018). *Evlilikte özyetkinlik, ebeveyn özyetkinliği, bilişsel duygu düzenleme ve evlilik doyumu arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekin, M. (2019). *Ebeveyn kabul reddi ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Ünlü, V. (2004). *Karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik beklentisi ölçeği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Varan, A., & Eryüksel G.N. (2006). Türkiye’de Ebeveyn ve Eş Kabul-Reddinin Bazı Ailesel, Psikolojik ve Sosyo-Demografik Değişkenlerle İlişkisi, *Kişilerarası İlişkilerde Kabul ve Red 1. Uluslararası Kongresi*, İstanbul.
- Yaşar, F. (2009). *İlköğretime devam eden öğrencilerin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeyinin annenin evlilik doyumu ve evlilik uyumu düzeyiyle ilişkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yavuzer, H. (2015). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, İ. (1992). *Evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

# EKLER

## Ek-1. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 15.06.2022-E.28214



T.C.  
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
ETİK KURULU

### ETİK ONAY BELGESİ

Tarih	26.05.2022
Sayı	2022/05
Araştırmanın Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Araştırmanın Adı	<i>Evli Çiftlerde Anne Baba Kabul ve Red Algısının Evlilikte Yetkinlik Beklentisine Etkisi</i>
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı	Nihal VELİOĞLU
Danışman Adı Soyadı	Prof. Dr. Ayşin SATAN
Karar	UYGUNDUR

*(İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu'nun kararı tavsiye niteliğinde olup, Üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacını taşımaktadır.)*

*(Katıldı)*

Prof. Dr. Nasuh USLU  
**Başkan**

*(Katıldı)*

Prof. Dr. Metin TOPRAK  
**Üye**

*(Katıldı)*

Prof. Dr. Mustafa ATEŞ  
**Üye**

*(Katıldı)*

Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ  
**Üye**

*(Katıldı)*

Prof. Dr. Ayşe Nefise BAHÇECİK  
**Üye**

*(Katıldı)*

Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU  
**Üye**

*(Katıldı)*

Av. Bilal ŞAMAT  
**Üye**

Kurul Yeminli Kâtibi

Zeyneb Funda TEZ

1 / 1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.  
Evrak sorgulaması <https://ebys.izu.edu.tr/en/Vision/Sorgula/BSCSZ30LF> adresinden yapılabilir.

## Ek-2. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik yüksek lisans programı kapsamında Prof. Dr. Ayşin SATAN danışmanlığında Nihal TAK VELİOĞLU tarafından yürütülmektedir.

Çalışma sırasında kimliğinize ilişkin herhangi bir bilgi istenmemektedir.

Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından çalışma kapsamında değerlendirilecektir.

Gönüllü katılımınız için teşekkür ederim. İletişim: nihaltak61@gmail.com

1. Cinsiyetiniz ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Yaşınız :

3. Eğitim durumunuz

( ) Okuma yazması yok

( ) Okur-yazar

( ) İlkokul

( ) Ortaokul

( ) Lise

( ) Lisans

( ) Yüksek lisans / Doktora

4. Ekonomik Durumunuz

( ) Alt

( ) Ortalamanın altı

( ) Orta

( ) Ortalamanın üstü

( ) Üst

5. Kaçınıcı evliliğiniz? ( 1 ) ( 2 ) ( 3 ) ( 4 ve üstü )

6. İlk çocuğunuz kaç yaşında?

7. Kaç yıllık evlisiniz?

### Ek-3. Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Kısa Anne Formu

Bu sayfada anne-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve annenizin siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün. Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin annenizin size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “Hemen hemen her zaman doğru“, “Bazen doğru“, “Nadiren doğru“ veya “Hiçbir zaman doğru değil“ şıklarından birini işaretleyiniz.

ANNEM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öperdi.	<input checked="" type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

ANNEM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1. Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Bana hiç ilgi göstermezdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11. Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
13. Bana çok ilgi gösterirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

#### Ek-4. Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Kısa Baba Formu

Bu sayfada baba-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve babanızın siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün. Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin babanızın size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “Hemen hemen her zaman doğru“, “Bazen doğru“, “Nadiren doğru“ veya “Hiçbir zaman doğru değil“ şıklarından birini işaretleyiniz.

BABAM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL		
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>	
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öperdi.	<input checked="" type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

BABAM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL		
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>	
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10.	Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11.	Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
13.	Bana çok ilgi gösterirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## Ek-5. Evlilikte Yetkinlik Ölçeği

Sayın Katılımcı,

Aşağıdaki ifadeler evli çiftlerin başarılı bir evlilik ilişkisi kurabilmesi ve bunu devam ettirebilmesi için gerekli olan davranışları yerine getirebilme yeterliğine ilişkin inançlarını ölçmeye yöneliktir. İfadeleri okuduktan sonra kendinizi evlilik ilişkisi içinde ne kadar yeterli gördüğünüzü düşünüp, sizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

	H i ç b i r Z a m a n	N a r d ı n a	A r ı s ı n a	S ı k ı n a	F e r i n e
1. Eşime düşüncelerini paylaşmadığımı söyleyebilme					
2. Eşime sözlerinden incindiğimi ifade edebilme					
3. Ortak ilgilerimiz hakkında konuşabilme					
4. Ona karşı sevgimi sözlerimle ifade edebilme					
5. Sorunlarımı anlatabilme					
6. Gün içinde yaşadıklarımı onunla paylaşabilme					
7. Dinlerken onunla göz iletişimi kurabilme					
8. Duygularını anladığımı gösterebilme					
9. İsteklerimi ifade edebilme					
10. Evlilikten beklentilerimi söyleyebilme					
11. Farklı düşünsek bile, sözlerini sonuna kadar dinleyebilme					
12. Cinsel isteklerimi ona ifade edebilme					
13. Yaptıklarımı beğendiğimi rahatça söyleyebilme					
14. Cinsel konular hakkında onunla konuşabilme					
15. Hoşlanmadığım davranışlarını ifade edebilme					
16. Eşim konuşurken onun söylediklerine odaklanabilme					
17. Anlaşamadığımız konularda bile düşüncelerine önem verebilme					
18. Hatalı olduğum zaman özür dileyebilme					
19. Problemlerimizin üstesinden gelebilme					
20. Eşimin ailesinin kararlarımıza müdahalesine karşı çıkabilme					
21. Aileme ve eşimin ailesine eşit davranabilme					

## Ek-6. Ölçek İzinleri

### 1.Evlilikte Yetkinlik Ölçeği

Türk Telekom|AVEA 2 19:51

← [Download] [Delete] [Envelope] [More]

**Nihal Tak** 16.09.2020  
Alicılar: hundayarcg ▾

Hayırlı akşamlar. Ben Sabahattin Zaim Üniversitesinde Aile Danışmanlığı bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Tezimde "Evli çiftlerde anne baba kabul ve red algısının evlilikte yetkinlik beklentisi üzerindeki etkisi" konusunu çalışmaktayım. Bu çalışmamda "Evlilikte yetkinlik" ölçeğinizi kullanabilir miyim? Teşekkür ederim. Nihal TAK

**Hüdayar Cihan** 17.09.2020  
merhaba istemiş olduğunuz ölçeği ekte gönderiyorum iyi çalışmalar Doç. Dr.

**Nihal Tak** 17.09.2020  
Alicılar: hundayarcg ▾

Çok teşekkür ederim. İyi günler.

Hüdayar Cihan [Redacted], 17 Eyl 2020  
Per, 12:36 tarihinde şunu yazdı:

◀ ○ □

## 2. Yetişkin Ebeveyn Kabul Red leği



**Ronald and Nancy Rohner Center  
for the Study of Interpersonal Acceptance and Rejection**

**Human Development & Family Sciences, Box U-1058, University of Connecticut, Storrs, CT  
06269-1058 USA**

**Limited License  
PERMISSION TO REPRODUCE FOR  
LIMITED EDUCATIONAL, CLINICAL, RESEARCH,  
OR COMMERCIAL PURPOSES**

To the Purchaser/User of measures from the *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*, and other measures copyrighted by Rohner Research Publications:

Permission must be obtained to reproduce and use any measures purchased from Rohner Research Publications for use in any research, educational, clinical, or commercial application of the measures. This includes unlimited numbers of questionnaires for a project or form of application. Use of the measures and scoring software is restricted to an individual project or application. To obtain and purchase permission (\$25 for graduate students or academics; \$50 fee for clinicians), send payment by [www.PayPal.com](http://www.PayPal.com) payable to [nancy.rohner@gmail.com](mailto:nancy.rohner@gmail.com) (or **Western Union** funds to Rohner Research Publications, c/o Nancy Rohner, 255 Codfish Falls Road, Storrs, CT 06268, USA. Include transmission number in an email to [rohner@uconn.edu](mailto:rohner@uconn.edu).) **International copyright law compels compliance with the above notice.**

Ronald P. Rohner, Professor Emeritus  
Human Development and Family Sciences  
Director, **Ronald and Nancy Rohner Center**

**CEO, ROHNER RESEARCH**  
255 Codfish Falls Road  
Storrs, CT 06268-1425 USA

# ÖZGEÇMİŞ

## KİŞİSEL BİLGİLER

**Adı Soyadı:** Nihal TAK VELİOĞLU

## EĞİTİM BİLGİLERİ

**Lise:** Sarıyer İmam Hatip Lisesi (2001), İstanbul

**Lisans:** Anadolu Üniversitesi / İşletme Fakültesi (2006), Eskişehir

İstanbul Üniversitesi / İlahiyat Fakültesi (2013), İstanbul

**Yüksek Lisans:** İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi / Aile Danışmanlığı ve Eğitimi (2022)

## MESLEKİ DENEYİM

2014-2017 Gültepe İmam Hatip Lisesi

2017-2021 Süleyman Şah Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

2021- Şehit Şirin Diril Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde çalışmaya devam etmekteyim